«Норуот күүһэ — көмүөл күүһэ!»

Энсиэли

12+

2015 сыл Алтынньы 10 күнэ Субуота №122-123 (10355)

1935 сыл алтынньы 5 күнүгэр төрүттэммитэ

Нам улууһун хаһыата

1996, 2005, 2009 сылларга «Сыл бастың хаһыата»

Саҥарбат буолуохха сатаммат

ӨЙ-САНАА СЫЫҺЫРДАҒЫНА...

Чисто не там, где убирают, а там, где не сорят

Балаҕан ыйыгар, сир-уот куурбут кэмигэр 1 Хомустаах нэһилиэгин дьоно-сэргэтэ тэрилтэлэринэн улахан тахсыы оҥорон чопчу учаастактарынан үллэстэн кыстык хаар иннинэ бөҕү-сыыһы субуотунньуктаан хомуйан сыбаалкаҕа таһаардылар. Маны таһынан тэрилтэлэр олбуордарыгар, бөһүөлэк көстүүлээх сирдэригэр мастары олортулар. Бу биир кэмнээх субуотунньук буолбатах, сылын аайы төрөөбүт түөлбэлэригэр үтүөнү баҕарар патриоттуу санаалаах олохтоохтор маннык үлэҕэ тахсыылара үгэскэ кубулуйбута. Улуус атын да нэһилиэктэригэр хайа сатанарынан ырааһырдыы үлэтэ ыытыллар, 2014 сылга VI спортивнай Оонньууларга нэһилиэнньэ бүттүүн бөһүөлэктэр ис-тас көрүҥнэрин тупсарыыга үтүмэн элбэх субуотунньуктарга кыттан Оонньууларга кэлбит ыалдьыттар, ол да кэнниттэн сылдьыбыт дьон улуус киинэ, нэһилиэктэр тупсаҕай көрүҥнэммиттэрин бэлиэтии көрбүттэрэ. Бу үчүгэй.

Ол эрэн, билигин даҕаны туора харах көрбөтүгэр тыаһа-ууһа суох саамай кэрэ көстүүлээх Нам улууһун олоччу көрөр панорамалаах сирбитигэр бөҕүсыыһы аҕалан ыһан кэбиһэллэр. Дьиҥэр, чугас соҕус бөҕү кутарга аналлаах тимир иһит баарын көрө-көрө соруйан кэриэтэ курдук сэргэлэр турар сирдэригэр санаалара буолан бөхтөрүн тохпуттарын киһи эрэ сүөргүлүү көрөр.

Маны хомуйбут дьон бөх быыһыгар оҕо үөрэнэр тэтэрээтигэр аата-суола сурулла сылдьарын бэлиэтии көрбүттэр, бу дьон кимнээхтэрин чуолкайдыыр кыах баар буолбутун этэллэр. Оттон атын түгэннэргэ хаһаайына биллибэт бөх-сыыс улуус киинин сыбаалкатыгар айаннаатахха суол икки өттүнэн ыһылла сытар. Бу курдук өйбүт-санаабыт хаалынньаҥын өрө тута сырыттахпытына өтөрүнэн ыраас, чэнчис олоххо тиийэрбит саарбахтардаах буолсу, Аҥардас ыстараабынан куттаан балаһыанньаны төрдүттэн тупсарбаппыт чуолкай, хас биирдии киһи үтүөҕэ-кэрэҕэ тардыстаҕына эрэ сатаныаҕа. Оннук өйдөтүү, иитии-такайыы үлэтэ дьиэ кэргэнтэн, оҕо садтарыттан, оскуолаттан саҕаланыахтаах.

В. ГАВРИЛЬЕВ

Улуус нэһилиэктэригэр

КҮҺҮҢҢҮ СУБУОТУННЬУК

Ааспыт нэдиэлэҕэ нэһилиэккэ ыраастаныы, свалканы, биоотходнай дьааманы бэрээдэктээһиҥҥэ, уматыыга субуотунньук ыытылынна.

Алтынньы 1 күнүгэр Аммосова уулусса сырдатылынна, 25 лампа холбонно. Маны таһынан нэһилиэкпитигэр 27 көҥүллээх лампа атын уулуссаларга, переулоктарга бу күннэргэ умайыахтаах.

«Сахатранснефтегаз» ААО Хатырыктааҕы учаастак салайааччытынан Д.С. Павлов ананна. Барыта 15 үлэһиттээх, 6 нэһилиэккэ - Бөтүҥ, Модут, Хатырык, Маймаҕа, Түбэ, Кэбээйи Сииттэтэ - 872 абоненнаахтар, 30 коммунальнай-бытовой обьектаахтар: Сииттэҕэ газотурбиннай электростанция, нэһилиэктэргэ д/с, маҕаһыын, администрация уо.д.а. Быйыл сайын Маймаҕа-Түбэ быыһыгар 7км усталаах, 20м кэтиттээх солоохун кэрдибиттэр.

Оскуола саҥа завхоһа Святослав Слепцов айан суолугар Хатырыкка орто оскуола уонна «Кэскил» детсад таһыгар «лежачай полицейскай» суһаллык оҥоһуллара наадалааҕын эттэ.

«Сайдам» сынньалаҥ киин Дьиибэ Бытык сылын түмүктэниитин сэтинньи ыйга былааннаабыт.

Олохтоох музейга научнай сотрудникынан эдэр, историк идэлээх Станислав Дьяконов үлэтин саҕалаата.

Бу күннэргэ тэрилтэлэр бэйэлэрин ветераннарын «кырдьаҕастар күннэринэн» эҕэрдэлииллэр.

Участковай балыыһаҕа саҥа, тимир, аныгы ирдэбилгэ эппиэттиир күрүө оҥоһулла сылдьар.

«Уйгу» тыа хаһаайыстыбатын кооперативыгар 37 сүөһүнү туттарыахтарын баҕалаах дьон ааспыт нэдиэлэҕэ мунньахтаатылар. Тэрээһин үлэтэ ыытылла турар.

Альбина КУЛИЧКИНА, Хатырык сэл.

Ыйыт-хоруйдуубут

Тел: 41-3-32, 41-4-96

Хоту нэһилиэк олохтооҕо:

- Хоту диэки баар нефтебаза таһыттан саҕалаан алдьаммыт суолу хаһан оҥороллоруй? Аппааны молодежнайын таһыгар уу ылбыт асфальта алдьанан баран турар. Онно, саатар, кумах кутан биэриэхтэр этэ...

В.И. Сивцев, «Уйгу-Быйаҥ» ХЭТ директора:

- Оҥорор суолбут сыллааҕы кэриҥэ 660 квадрат. Быйыл ити суол былаанҥа киирбэтэҕэ. Эһиил эбии харчы көрдөхтөрүнэ барыта өрөмүөннэниэ.

Ленскэй нэһилиэк «Ипподром» түөлбэ олохтоохторуттан:

- Кыһын саҕаланан кыс хаар түстэ да, тымныы буолла да уоту ылаллара элбээтэ. Маннык түгэннэр хаһан тохтуохтарай? Сайыны быһа тугу гыналларый? Холобур, бу түөлбэҕэ икки күн сарсыардаттан киэһээҥҥэ диэри уоту араара сыыттылар. Билигин сорох ыал газ оһохторо уотунан барар.

НРЭС начальнига Васильев А.С.:

- Уот ситимин линията, объектара сылын аайы саҥардыллыыны, өрөмүөнү эрэйэллэр. Саас кулун тутар ыйтан күһүн хойуккааҥна диэри, о.э. сэтинньи бүтүөр диэри өрөмүөннүүр үлэ барар. Былаан быһыытынан билигин Аппааныга үлэ ыытылла сылдьар. Аппааныга тиийэр үрдүк күүрүүлээх линия ВЛ-10кВ Л-Хатырык Нам подстанциятыттан педколледжынан, ипподром кварталынан эргийэн Бөтүҥ сэлиэнньэтигэр тиийэ барар.

Өрөмүөн үлэтин улуус бары нэһилиэктэригэр уот ситимэ саҥардыллан, кыһыны этэҥҥэ туоруур соруктаах былааны тутуһан ыыта сатыыбыт. Онон, уоту араарыыта суох үлэ барбатын улуус олохтоохторо өйдүөх тустаахтар.

Бэлэмнээтэ С. АРГУНОВ

Сокуону билиэххэ, тутуһуохха уонна туһаныахха

ЭППИЭТИНЭС ҮРДЭЭТИН

Республикаҕа «Төрөппүт эппиэтинэһин үрдэтии» диэн сокуон барыла ылыллыахтаах. Сокуон барылын «Россия Ийэлэрэ» хамсааһын Саха сиринээҕи салаата киллэрбитэ. Манна государство өттүттэн оҕо сокуоннай интэриэһин көмүскээһини күүһүрдүү, төрөппүт эппиэтинэһэ суох быһыытын бопсуу, эппиэккэ тардыы о.д.а. боппуруостар көрүллүбүттэрэ. Сокуон ылылыннаҕына, оҕолору утары буруйу оҥоруу, төрөппүт эппиэтинэһэ суоҕуттан оҕо эчэйиитин, өлүүтүн түбэлтэтэ аҕыйыа диэн эрэнэллэр.

Бу күннэргэ «Төрөппүт эппиэтинэһин үрдэтии» сокуон барылын дьүүллэһэн баран, Нам улууһун С.И. Тоскин бэрэссэдэтэллээх общественнай сэбиэтэ маннык этии киллэрэр.

Бастакытынан, сокуон-быйыак аатын уларытарга. Иккиһинэн, саҥа аатын «Гражданнар оҕо быраабын көҥүлүн уонна интэриэһин көмүскүүргэ кыттыһаллар» диэҥҥэ уларытарга. Үсүһүнэн, бу саҥа аакка эппиэттиир ис хоһоонноох сокуону оҥорон дьон дьүүлүгэр таһаарарга.

Бу этиилэрбит үөскээбит төрүөттэрин маннык быһаарабыт. Бастакытынан, ааты уларытыы туһунан этиибитигэр. Биһиги санаабытыгар дьүүлгэ тахсыбыт сокуон быйыагын аата «Оҕолоох дьон, төрөппүттэр буолалларын быһыытынан, эппиэккэ тардыллыахтаахтарын туһунан». Ол иһин дьонусэргэни олус соһутар, куттуур, дьиксиннэрэр. Ис хоһооно эмиэ аатын курдук буолан хаалбыт. Тоҕо диэтэргит, бу сокуон быйыагын үһүс ыстатыйатыгар маннык суруллубут: оҕону иитэр-аһатар, үөрэтэр, оҕо доруобуйатын харыстыыр уонна сайыннарар эбээһинэстэрин толорууларын иһин, эбиитин оҕолорун быраабын уонна интэриэстэрин көмүскүүр түбэлтэлэригэр, эппиэтинэстэрин күүһүрдэр туһунан суруллубут. (Көрөргүт курдук, аатыгар толору эппиэттиир). Иккиһинэн, төрөппүттэр эбээһинэстэрин толорбот түгэннэрин эрдэттэн сэрэтиини ситиһэргэ диэн сокуон барылыгар суруллубут. (Ама, ону төрөппүттэри куттаан эрэ ситиһэртэн атын суол көстүбэтэх буоллаҕа дуу!?)

Үсүһүнэн, төрөппүт быраабынан туһанан оҕолорун көмүскүүрүн таһаарбат туһунан (Ол аата биһиги өйдүүрбүтүнэн маннык этиллибит: оҕолор быраптарын, көҥүллэрин уонна интэриэстэрин көмүскүүргэ төрөппүт быраабын туһаналларын таһаарбаты ситиһии, ордук чуолаан, медицинэ, үөрэх уонна быраабы көмүскүүр уорганнарга оҕолор быраптарын туһаныыга төрөппүт быраабын бохсууну ситиһии диэн, бу сокуон сүрүн сыала буолбут диэн өйдөөтүбүт). Бу сокуонунан тугу ситиһиэхтэрин баҕарбыттарын маннык өйдөөтүбүт: бадаҕа, оҕону көмүскүүр үлэни көдьүүһүн күүһүрдэргэ, төрөппүттэри туһаныахтарын баҕарбыттар быһыылаах. Ол гынан баран, төрөппүттэр эппиэтинэстэрин күүһүрдэр туһунан сокуон, төрөппүттэри оҕону көмүскүүргэ кыттыыларын күүһүрдүбэт, төттөрүтүн общество (төрөппүттэр) уонна былаас утары туруулларын күүһүрдүөн сөп курдук. Тоҕо диэтэргин, киһини куттаан көмөлөһөргө күһэйбэккин буолбатах дуо?

Уопсайынан, биһиги санаабытыгар бу сокуон барыла РФ конституциятыгар иккис ыстатыйатыгар ыйыллыбыт государство киһини көмүскүүр, ол иһигэр оҕолору көмүскүүр эбээһинэһин, төрөппүттэргэ сүктэрии курдук буолбут. Маны таһаараллара бобуллубут. Тоҕо сокуон бырайыагын «Гражданнар оҕо быраабын, көҥүлүн, интэриэһин көмүскүүргэ кытталларын туһунан» диэн аатты ыры сөптөөҕүнэн аҕаарбытын маннык быһаарабыт. Биһиги санаабытыгар маннык аат оҕону көмүскэһэргэ аҥардас төрөппүттэр эрэ кыттыыларын буолбакка, атын саастарын сиппит дьон көмөлөһөргө кыттыһыыларын хааччыйыан сөп. Тоҕо диэтэргит, биһиги санаабытыгар, сааһын сиппит киһи төрөппүт да буолбатаҕын иһин, аҥардас киһи быһыытынан оҕону көмүскүүр эбээһинэстээх дии саныыбыт. Өскөтүн республикаҕа маннык сокуон ылыныллар түбэлтэтигэр, бу сокуон гражданнар уонна общество оҕону көмүскүүр үлэлэригэр күүстэрин холбоон, көдьүүһүн улаатыннарарыгар тиэрдиэхтээх. Онон, гражданнар РФ конституциятын 32 ыстатыйатынан государство уонна бэйэни салайыныы уорганнарын үлэлэригэр кыттыыны ылар быраптарын хайдах туһаналларын туһунан ыйыллыахтаах. Оннук эрэ түбэлтэтигэр общество уонна государство холбоһуктаах күүстэринэн эрэ оҕо быраабын, көҥүлүн уонна интэриэһин көмүскүүр үлэ көдьүүһүн үрдэтиэхпитин сөп. Тоҕо диэтэргин, РФ 18-с ыстатыйатыгар суруллубутунан, киһи быраабы уонна көҥүлэ быһаччы дьайаллар уонна кинилэр сокуоннар ис хоһооннорун туһаныллыыларын сүрүннүүллэр уонна государственнай сокуону бэлэмниир, толорор былаастар бэйэни салайыныы уорганнарын үлэлэрин сүрүн соруктара буолар.

Бу курдук этиини киллэрэн туран, Нам улууһун общественнай сэбиэтэ этиилэрин ылынан саҥа бырайыагы оҥорор түбэлтэлэригэр, көмөлөһөргө бэлэмнэрин биллэрэллэр. Убаастабыллаах аҕаччылар, «Төрөппүт эппиэтинэһин үрдэтии» сокуон барылын туһунан хаһыат нөҥүө аҕаҕас кэпсэтиигэ ыҥырабыт.

Бэлэмнээтэ Л. НОГОВИЦЫНА

Хайдах олороҕут, ыаллар?

“ТҮҺҮЛГЭ” ҮЛЭЛЭЭТЭ

Ханна баҕарар сайыҥҥы күүрээннээх үлэ кэмигэр тыа сирин кулууптара үлэлэрин тохтотон, үлэһиттэрин уоппускаҕа ыыталыыллар. Ол оннугар эрдэ үлэлэригэр тахсаннар кулууптарын өрөмүөнүн ситэрэллэр, сууйаллар-сотоллор. Ол тэҥинэн Хамаҕатта «Түһүлгэ» сыҥньалаҥ киинэ алтынньы 2 күнүгэр бэйэтин көрөөччүлэригэр аанын тэниччи арыйда, 42-с сезонун саҕалаата. Тоҕо эрэ, олохтоохтор кэлиилэрэ мөлтөх буолла. Ол оннугар оҕо-аймах тоҕо анньан кэлбиттэр.

Бастакынан кулууп директора А.А. Харитонова ааспыт үлэ түмүктэрин туһунан сиһилии кэпсээтэ, уус-уран салайаччыта Т.М. Гаврильева ситэрэн биэрдэ. Отчуоттан иһиттэххэ 2015 сылга үгүс үлэлэр ыытыллыбыттар, үгүс ситиһиилэр да бааллара бэлиэтэннэ. Мээнэҕэ да улууска, республикаҕа, ону аахан Россияҕа бастыҥ үлэлээх «Түһүлгэ» аатырыа дуо?!

Сыанаҕа күһүҥҥү ардах түһэр, тыал иһиирэр, зонтиктаах дьоннор хардары-таары кэлэллэр-бараллар, онтон Ф. Шопен «Осенняя соната» музыката ньиргийэр. Онно доҕуһуоллатан кулууп бэйэтин үлэһиттэрэ Марина Корякина, Татьяна Уодай, Оксана Кудрина, Ольга Москвитина уонна Антонина Харитонова Улуу поэт А. Пушкин «Таптаабыт көмүс күһүнүн» дьоһуннаахтык аахтылар.

Кулууп үлэһиттэрэ сылын ахсын саҥаттан саҥаны тобулан иһэллэр. Бу сырыыга «Нэһилиэккэ кэллэ саҥа специалист» диэн кэрэхсэбиллээх көрсүһүүнү тэрийэн ыыттылар. Манна Саха-француз лицейиттэн география учуутала Г.В. Халдеев, химия учуутала Нь.И. Бурнашева, французскай тыл учуутала А.И. Олесова, бухгалтер-кассир Н.А. Шарапова, английскай тыл учуутала Н.С. Петрова, волейбол тренерэ С.Р. Рехлясов уонна Хамаҕатта орто оскуолатын физкультура учуутала А.В. Николаев кытыннылар. Саҥа кэлбит специалистары саала иһэ дохсун ытыс тыаһынан эҕэрдэлии көрүстэ. Улуустааҕы ыччат ыһыаҕын «Күн Куо» күрэҕин «1 вице-мисс» аат хаһаайката, «Мисс Бикини» кыайыылааҕа Паша Слепцова балетмейстер А. Дьячковскайдыын «Танго» үҥкүүлэрэ кэрэхсэннэ. Россия хотугу многоборьеҕа спордун маастара, республика чемпиона Октябрь Герасимов бэртээхэй ырыаһытын көрдөрдө. РФ чэпчэки атлетикаҕа спорт маастара «Кубок России» 100 км сүүрүүтүн кыайыылааҕа тренер Надежда Гоголева «Учууталбар» диэн ырыатынан хайҕанна. Ыҥырыллан кэлбит Семен Скрябин кэнсиэри олус тупсарда, «Күбэй» түмсүү далбар хотуттара «Иистэнньэҥ эбэлэр» диэн үҥкүүлэринэн бэртээхэй кэнсиэрбит түмүктэннэ.

Ити курдук Хамаҕатта «Түһүлгэ» СК бэйэтин 42-с сезонун саҕалаата.

Е. ФЕОФАНОВ,
Хамаҕатта сэл.

ТҮӨЛБЭЛЭР ӨЙ КҮРЭҔЭР

Балаҕан ыйын 30 күнүгэр Аппааны бөһүөлэгин олохтоох библиотекатыгар 2012 сыл 4 кварталыгар саҕаламмыт, олохтоох библиотека иһинэн тэриллибит «Тобул» интеллектуальнай кулууп түөлбэлэр икки ардыларыгар күрэхтэһиилэрэ ыытыллан саҕаламмыта.

Бу күн «Тобул» иккис оонньуутугар толкуйдаа, оонньоо, кыай «ТОК-шоуга» Граф Биэрэгиттэн «Дружба» түөлбэ (салайааччы Андреев М.А.), Аппааныттан «Саһарҕа» түөлбэ (салайааччы Мальцева Д.И) күрэхтэһэ кэллилэр. Оонньууну олохтоох звукостудияттан Колпашникова Л.М., библиотекарь Носкова В.Д. ыыттылар. Икки хамаанда командирдара «Дружба» түөлбэттэн Саввинова Ольга Егоровна уонна «Саһарҕа» түөлбэттэн Алексеева Алевтина Афанасьевна хамаандаларын дьонун билиһиннэрдилэр.

Оонньуу алта түһүмэхтэн турар. Бастакы түһүмэх «Сөпсыыһа», биир мүнүүтэ иһигэр хамаанда чилиэттэрэ 10 ыйытыкка «сөп-сыыһа» эппиэт биэриэхтээхтэр. Иккис түһүмэх «Саха тыла», манна хамаанда төһө үчүгэйдик саха тылын билэрин көрдөрүөхтээх. Манна үрдүк көрдөрүүнү «Саһарҕа» түөлбэ ситистэ. Үһүс түһүмэх «Литература». Хамаанда аайы иккилии боппуруос бэриллэр. Биир боппуруоска 30 сөк. иһигэр эппиэт бэриллиэхтээх. Манна саха литературатын суруйааччылара Николай Габышев, Николай Заболоцкай, Суорун Омоллоон, Петр Тобуруокап айымньыларыгар хамаандалар хоруйдарын биэрдилэр. Төрдүс түһүмэххэ «Тоҕус төгүл тоҕо» манна хамаандалар булугас өйдөрүн көрдөрдүлэр. Бэһис түһүмэх «Болҕомто», алтыс бүтэһик «Таайбаран» түһүмэххэ, хамаанда капитана балтараа мүнүүтэ иһигэр 14 хартыыналары көрөн баран мимиканан уонна чугастан саҥаран быһааран көрдөрөр. Манна түргэн уонна сөптөөх эппиэттэри «Саһарҕа» хамаандата биэрдэ.

Оонньууну Сивцева Н.Д. председателлээх, Охлопкова А.А., Винокурова А.Г. дьүүллүүр сүбэ маннык түмүгү таһаарда «Дружба» 20 очко, «Саһарҕа» түөлбэ 50 очкону ылан, кыайыылааҕынан таҕыста. Кэлэр оонньуу алтынньы 7 күнүгэр олохтоох библиотекаҕа буолуоҕа, манна Граф Биэрэгиттэн «Солнечнай» түөлбэ, Кыһыл Дэриэбинэттэн «Сандаара» түөлбэ күөн көрсүөхтэрэ.

Н.Д. Сивцева, Аппааны

Учуутал – уус чулуута

СЭДЭХТЭР, ОЛ ИҺИН КҮНДҮЛЭР

Алтынньы ый 5 күнэ - Учуутал күнэ. Оскуолаларга эр дьон учууталлар өрүү бары өттүнэн кыахтаахтар, ол гынан баран, сэдэхтэр, ол иһин күндүлэр. Онон, кылгастык саха-француз лицей учууталларын билиһиннэриэхпин баҕардым.

Күн аайы оскуолаҕа чуораан тыаһын кытта тэҥҥэ кылааска учуутал киирэр. Саха-француз лицейэ, төрүт культура уруога.

Кылааска Сивцев Василий Николаевич киирэр. Уруогун көннөрү «дорооботтон» буолбакка саҥа күнү айхаллаан, үтүө күнү уруйдаан, сиэр-туом толорон ураты эйгэни үөскэтэн саҕалыыр. Бу лицейгэ эр дьон хото кэлэн үлэлииллэр. Быйылгы үөрэх дьылыгар география учууталынан, былырыын үөрэх управлениетын начальнигынан үлэлии барбыт О.Н. Протопопов оннугар, Партизан оскуолатын выпускнига эдэр учуутал Г.В. Халдеев кэлэн үлэтин саҕалаата. Кини кулууп саҥа сезонун арыйар тэрээһинигэр кыттыыны ылан бэйэтин нэһилиэнньэҕэ билиһиннэрдэ. Учууталлар балаҕан ыйынааҕы сүбэ мунньахтарыгар информатика учуутала В.Н. Москвитин «Надежда Якутии» бэлиэнэн наҕараадаланна. Владилен Николаевич робототехниканы кыайа тутан оҕолору Москваҕа тиийэ кытыннаран үгүс ситиһиилэрдээх. История учуутала Е.В. Васильев «Лингва» лааҕырга быйыл саҥа начальниктаата, саҕалааһын үчүгэй диэн коллегалара бэлиэтииллэр. Кини Василий Николаевичтыын быйыл 11 кылаастарга кылаас салайааччытынан үлэлии сылдьаллар. Обществознаниены билиҥҥи үйэҕэ элбэх идэҕэ үөрэнэ киирэргэ туттарар буоллулар. Лицей учуутала К.К. Шелковников күүстээх учуутал быһыытынан бу предметкэ республикаҕа БКЭ эксперт быһыытынан сылдьар. Кини кылаас салайааччытын быһыытынан 2015 сыл бүтэртэрбит оҕолоро бары үөрэххэ киирдилэр. Физика курдук уустук предмети эдэр специалист Р.А. Петров үөрэтэр, ааспыт сыл түмүгүнэн үөрэппит оҕолоро бу предметкэ БКЭ үчүгэйдик туттардылар. Биир сүрүн предмети - математиканы опыттаах учуутал, директоры информационнай технологияҕа солбуйааччы А.К. Матвеев үөрэтэр. Үлэтигэр ирдэбиллээх, дириҥ билиилээх учуутал педколлективы саҥа технологиялары баһылыырга утумнаахтык уһуйар. Физкультура учууталлара О.С. Герасимов, М.А. Барашков оҕолору эт-хаан өттүнэн эрчийиигэ туруулаһан үлэлииллэр. Октябрь Семенович хотугулуу многоборьеҕа РФ маастара, Марк Алексеевич хапсаҕайга спорт маастара. Оскуола тэриллиэҕиттэн уһуннук үлэлии сылдьар учууталынан А.Г. Касьянов буолар, кини черчениены, үлэ уруогун үөрэтэр. Александр Гаврильевич уус тарбахтаах буолан нэһилиэккэ баар сэрии кыттыылааҕар М.И. Жирков аналлаах памятниги проектаан бэйэтэ оҥорбута, үтүө өйдөбүнньүк буолан турар. Учуутал эр дьон бары ситиһиилээхтэр, тус кылааттара лицей иитэр-үөрэтэр тиһигэр сүҥкэн. Лицей директорынан хара тэриллиэҕиттэн Эверстов Василий Иннокентьевич бары кыһамньытын, сыратын ууран ис дуһатыттан үлэлиир. Эр дьон учууталлары түмэр дьоҕурдаах, кинилэргэ тирэҕирэр, кинилэр ис кыахтарын толору туһанан үлэлэтэр. Лицей материальнай-техническэй базата аныгы ирдэбилгэ эппиэттиир толору хааччыллыылаах. Аны билигин Василий Иннокентьевич лицей начальнай оскуолатын блогун туттара сылдьар. Манна эмиэ эр дьон учууталлар, коллектив эр дьон үлэһиттэрэ, өрүү буоларын курдук, субботниктаан көмөлөһөллөр. Итини таһынан, лицей эр дьон учууталлара, үлэһиттэрэ тус үлэлэригэр эрэ буолбакка, нэһилиэк общественнай олоҕор көхтөөхтүк кытталлар, уус-уран самодеятельность көрүүтүгэр, спорка төһүү күүс буолаллар.

Кинилэргэ бу тэттик сырдатыым идэлээх бырааһынныктарынан эҕэрдэ, махтал буолан тиийиэхтин!

М.Г. ВИНОКУРОВА

ГАИ иһитиннэрэр

СУОЛГА ОҔО ТЫЫНА БЫҺЫННА

Намнааҕы ГИБДД иһитиннэрэринэн, балаҕан ыйын 23 күнүгэр Намҥа Октябрьскай уулуссаҕа «TOYOTA COROLLA» массыына сокуоннай саахыс ситэ илик гр. А-ны түҥнэри көппүт. Бэрэбиэркэ түмүгүнэн гр. А. суол балаһыанньатын кытары ситэри билсибэккэ эрэ суолга тахсыбыт. Ол түмүгэр эчэйиини ылбыт. Онтон балаҕан ыйын 27 күнүгэр Хатырык нэһилиэгин Аммосов уулуссатыгар «LADA GRANTA» массыыналаах гр. П. суол бырааабылатын кэһэн, перекрестогы аахарга ордук бырааптаах «САМОТО» мотоциклы инники ыыппакка харсыһыыны таһаарбыт. Онно мотоциклист, саахын ситэ илик гр. А.,ыараханнык оһоллонон суорума суолламмыт. Бэрэбиэркэ көрдөрбүтүнэн мотоцикл суоппара транспоры ыытарга көҥүлэ, ону тэҥэ төбөтүн харыстыыр шлема суох эбит.

Убаастабыллаах төрөппүттэр! Оҕолоргутун суол быһылааныттан харыстааҥ, суол бырааабылатын тоһоҕолоон туран хатылыыргытын умнуҥ. Оҕоҕутугар куттала суох сыырыыны талыҥ, онон сылдьарын ирдээҥ.

Суоппардар! Оҕо өттүттэн күүтүллүбэтэх быһыы-майгы тахсыан сөп, ол иһин суолга оҕону көрсөр түгэҥнитигэр, икки төгүл болҕомтолоох уонна сэрэхтээх буоларгытыгар ыҥырабыт. Госавтоинспекция санатарынан, массыынаҕа оҕону тиэйэр түгэҥҥэ оһолтон быыһыыр эримиэн, олбохтоох тэрил булгуччу баар буолуохтаах.

* * *

Суол быһылааныгар хас биирдии оҕо түбэһэр кутталлаах, ким даҕаны эн оҕоҕун ити иэдээн тумнан аахыа диэн мэктиэлиир кыаҕа суох. Кырачаннарбыт, олоҕу саҥа олорон эрэр көмүс чыычаахтарбыт, сырдык тыыннара быстыбатын туһугар уопсай күүһүнэн биир санааҕа тиийэн, болҕомтобутун өссө күүһүрдэн, сырдатыы үлэтин, саҥа ньымалары тобулан туран, көдьүүстээхтик ыытар наадатын бүтэһик түбэлтэлэр чопчу дакаастаатылар.

Н. АНДРЕЕВА

История чахчыларыттан

КӨМҮСТЭЭХ АЛДАНЫ ТУРУУЛАСПЫТА

Максим Кирович Аммосов үлэтигэр биир дьоһуннаах миэстэни Алдан көмүстээх бириискэтин көмүскээн ылбыта буолар. 1924 сыллаахха сайын САССР Совнаркомун дьаһалынан Огдокунтан Незаметнайга (Алдан) диэри суол оҥоһуута саҕаламмыта. Бу суолунан Саха сирин таһаҕасчыттара аһаҕас халлаан анныгар хонон тура-тура 1924-1925 сыллардааҕы кыһын героическай үлэлэринэн Алдаҥҥа 150 тыһ. тонна таһаҕаһы таспыттара, ол бириэмэҕэ Амурдар баара-суоҕа 50 тыһ. тоннаны аҕалбыттара.

Соҕуруу Саха сирэ, ол иһигэр Алдан көмүстээх оройуона Саха сиригэр киирсэллэрин М.К. Аммосов маннык аргуменнарынан быһаарара.

Бастакынан, Алдан оройуона, Амур буолбатах, Лена өрүс систематыгар киирсэр. Климатынан уонна айылҕатынан Саха сирин Амур уобалаһыттан естественнэй кыраныысса — Становой сис хайа араарар.

Иккиһинэн, Алдан оройуона Саха сирин кытта сибээстээх. Бу оройуоҥҥа бултанар түүлээх Дьокуускай куоратынан барара. Бултанар сирдэрэ айылҕатынан, климатынан Саха сиригэр киирсэр.

Үсүһүнэн, Алдан көмүһүн промышленноһа Саха сирин национальнай интэриэһэ буолар уонна суверенная республика суверенная баайа буолар.

1926 сыл саҕаланыытыгар Амурскай уобалас салалтатын туруорсуута РСФСР совнаркомун көрүүтүгэр киллэриллибитэ. Онно РСФСР совнаркома Саха республикатын национальнай уонна интернациональнай интэриэһин убаастаан Соҕуруу Саха сирэ, ол иһигэр Алдан көмүстээх оройуона Саха АССР сиригэр киирсэрин бигэргэппитэ.

Спиридон МАЛЬЦЕВ,
биир дойдулааҕа, Нам с.

ТОРУОЙАП - ДЭГИТТЭР УУС

Бүгүн кэпсиир киһим оҕо эрдэхпинэ күннэтэ көрөр, куруук сүгэ кыбыныылаах, нүксүгүр соҕус, толло көрөр киһим Аммосов Николай Николаевич — Торуойап Ньукулай.

Кини 1904 с. Чурапчы оройуонун II Мэлдьэхси нэһилиэгэр төрөөбүт. Аҕатын «Сотуу оҕонньор» диэн хос аатыыллара. Өбүгэлэрэ Сотуукаптар диэн эбиттэр. Эһэлэрэ баай Омуоһапка боппууда (8 кг) ынах арыытын биэрэн баран, эһиги араспаанньаҕатынан — Омуоһабынан оҥор диэн көрдөһөн Омуоһап буолбут. «Иккис Омуоһап» буолаҕын диэн өйдөбүлүнэн «Торуойап» диэн сахалыы аакка кубулуйбут.

Холкуостаахын саҕана «Кыһыл сис» холкуоска чилиэнинэн киирбит. От охсуутугар, маһынан уһаныыга иннин кимиэхэ да биэрбэт үлэһит киһи эбит. Михаил Андреевич Портнягины кытта от охсор косилканы бурдук быһар косилкаҕа (лабыгырыайка) уларытан оҥорон, сиэрпэнэн бурдук быһыыта тохтообута. Салгыы бурдук тардар миэлиҥсэни, астыыр малатыылканы оҥортообуттара, хас да сиргэ холкуос саҥа хотоннорун туппуттара.

Сэрии саҕаланаатын кытта 1941 с. бэс ыйын 25 күнүгэр Кыһыл Аармыйа кэккэтигэр ыҥырыллыбыта. Кэргэнэ Прасковья Константиновна түөрт оҕотунаан хаалбыта. Николай Николаевич фроҥҥа 1941 с. атырдьах ыйыттан 86-с стрелковай полк састаабыгар стрелогунан ананан сэриилэһэн барбыта.

Курскай тоҕой хабыр хапсыһыыларын ортотунан аастыта. 1943 сыллаахха Орёл куораты босхолуур иһин кырыктаах кыргыһыыга кыттыбыта. Ол сылдьан уҥа илиитигэр улаханнык бааһыран госпитальга киирбитэ.

«Албан аат» III степенэ орденнаах 1944 с. госпитальга эмтэнэн, инбэлиит буолан саас Дьокуускайга кэлбитэ. Чурапчылары күүс өттүнэн көһөрүүгэ түбэһэн, дьоно Кэбээйи Сиитэтигэр баалларын истэн, Кэбээйилиир. Тиийбитэ кэргэнэ Прасковья Константиновна аччыктаан-хоргуйан, ыалдьан өлөөрү сытара. Тиийээтин кытта 2-3 хонон баран баара-суоҕа 36 сааһыгар тыына быстыбыта. Ньукулай 4 оҕотунаан көһүү дьонун кытта Нам оройуонун Маймаҕа учаастагар көһөн киирэллэр. Ньукулайы ыарахан бааһырыылааҕын, кэргэнэ өлбүтүн, 4 оҕону соҕотоҕун иитэ хаалбытын кэрэйбэккэ, оҕолору тулаайах хаалларан туран, иккистээн ыҥыран үлэ фронугар — Сангаар таас чохтоох руднигар ыыппыттара. Төннөн кэлиитигэр сэрии, сут, аччыктааһын содулуттан 1948 с. 17 саастаах уола Егор, 14 саастаах кыыһа Маайа утуу-субуу күн сириттэн сүппүттэрэ. Көмүс уҥуохтарын Маймаҕаҕа көтөхпүтэ. Сэрии, сут, икки төгүлүн фроҥҥа сылдьыы, бааһырыы, кэргэнин, оҕолорун сүтэрии — киһи эрэ тулуйбат балаһыанньата. Ол гынан баран, олох ити ыарахаттара эр санаалаах, хорсун Ньукулайы санаатын булгуруппатахтара. Өлөр өлүүнү илэ хараҕынан көрбүт саллаат ити кутурҕаннары эрдээхтик туораан, олох иһин салгыы охсуспута. Маймаҕа учаастагар «Маяковскай» аатынан холкуоска чилиэнинэн киирбитэ. Кэлин бэйэтин тэҥнээҕин, уол оҕолоох Екатерина Васильевнаны кэргэн ылан, бэйэтин икки кыыһынаан ыал буолбуттара. Ньукулай уолун Иваны тэбистэҥҥэ илдьэ сылдьан, үөрэтэн, оһохчут бэрдэ, дэгиттэр уус оҥорбута. Ньукулай хоннохтоох, хорсун үлэһит буоларын туоһулуур элбэх холобурдар бааллар. Ол курдук күҥҥэ 50-60 бэрэбинэни кэрдэн өрүү бастыыра, дьону сөхтөрөрө. Кини хотуурун тэлиитэ киэҥ суол курдук нэлэйэрэ. Алаас сиргэ күҥҥэ 1,5 гектары, өрүс арыытыгар 2 гектары холкутук охсоро. Ньукулай проегынан Маймаҕа, Хатырык бөһүөлэктэрин сүрүн социальнай-культурнай, производственнай объектара, уопсай дьиэлэр, типовой хотоннор тутуллубуттара. Биэс уонус сыллар бүтүүлэригэр оройуоҥҥа суох төгүрүк хотону маастардаан студеннары салайан үлэлэппитэ. Салгыы мастарыскыйдаах улахан типовой гараажы туппуттара. Чертежтарын бэйэтэ оҥорон бигэргэттэрэрэ. 1965 с. оҕо комбинатын дьиэтин тутан үлэҕэ киллэрбиттэрэ. Бу тутуу тутулларыгар Н.П. Докторов биригэдьиириэн, Ньукулай маастарынан үлэлээбиттэрэ. 1967 с. саҥа культуура дьиэтин туппуттара. Сүрүн тутуутун оройуоннааҕы «Межколхоз» тэрилтэтэ (сал. М.Е. Пестерев) туппута, Ньукулай төһө да сааһырдар туора туран хаалбатаҕа, элбэхтик сүүрэн-көтөн, оннооҕор бырайыагын кэҥэттэрбитэ. М.К. Аммосов музей-дьиэтин улаатыннарыыга, балаҕанын макетын оҥорууга бэйэтэ маастардаабыта. Маймаҕа кулуубун улахан өттүн Хатырыкка көһөрбүттэрэ. Ньукулай мас ууһа Обутов Даниллыын оҕонньоттору, эдэр ыччаттары түмэн кулууп хаалбыт өттүгэр сыһыары саала уонна киинэ будкатын туппуттара. Билигин да маймаҕалар ол кулууппутун кулууп оҥостон олоробут. Ньукулай Маймаҕаҕа туттубут дьиэтэ билигин «Молочка» диэн үүт тутар пуун буолан турар. Итини сэргэ кирпииччэнэн дьиэ оһоҕун бэйэтэ оҥороро. Дьиэ тэрилин: остуолу, орону, ыскаабы, ыскамыайканы, олоппоһу олус хаачыстыбалаахтык оҥороро. Кини оҥоһуга ыал аайы баар. Билигин да туһаныллар. Оҕолорун барыларын дьиэлээбитэ. Улахан кыыһа Анна Николаевна Аммосова булт тэрилтэтигэр «Охотобществоҕа» уһуннук бухгалтерынан үлэлээбитэ. Кыра кыыһа Раиса Николаевна Хатырыкка оҕо саадыгар 30-н тахса сыл үлэлээбитэ, уола Иван Афанасьевич Бубякин — биллиилээх самодеятельнай композитор, мелодист, Култуура туйгуна, Нам улууһун «Ытык киһитэ» .

Сэрии, тыыл бэтэрээнэ Николай Николаевич — Торуойап таһаарыылаахтык үлэлээн дьоҥҥо-сэргэҕэ ытыктанар, кэнэҕэски көлүөнэҕэ кэпсээҥҥэсэһэҥҥэ сылдьар кэрэ киһи этэ. Кини 1982 с. ыалдьан олохтон туораабыта. Кини олоҕун оҕолоро, сиэннэрэ үйэтитиэхтэрэ, салгыахтара.

Татьяна Дмитриевна ПАВЛОВА, Маймаҕа нэһ. «2-с Мэлдьэхси Аҕа дойду көмүскэлигэр» кинигэттэн улахан кыыһа Анна Николаевна ахтыыта

КЫАЙЫЫ СЫЛЫГАР ТӨРӨӨБҮТТЭР

Улуу Кыайыы үбүлүөйдээх сылын түмүктүүр тэрээһиннэр буолуталаатылар. Сыл устата араас тэрээһиннэр, тыыл ветераннарын чиэстээһин, кинилэргэ болҕомто араас көрүҥэ ыытылынна. Ону тэҥэ быйыл “Сэрии сылын оҕолоро” диэн өйдөбүнньүк бэлиэни туттардылар. Кинилэр ортолоругар Кыайыы сылыгар төрөөбүттэр эмиэ бааллар. Олортон Хамаҕатта нэһилиэгэр Захаров Николай Дмитриевич, Канаев Спиридон Николаевич, Федоров Александр Николаевич, Николаева Светлана Семеновна олохсуйан олороллор. Кинилэри кытта анаан көрсөн кылгас ыйытыкка хоруйдуулларыгар көрдөстүм:

1.70 сыл устата олорон тугу ситистим дии саныыгын? Хайдахтуох үлэлээн ааспыккыный?

2.Кыайыы сылын оҕото буоларыҥ туох уратылааҕый?

3.Дьоһуннаах олоҕу олорон кэлбит киһи быһыытынан аныгы көлүөнэ дьонугар туох сүбэ-соргу этиэҥ этэй?

Канаев Спиридон Николаевич:

1.Мин от ыйын ортотугар Салбаҥҥа төрөөбүтүм. Аҕам үйэтин тухары кадровай булчут, ийэм ыанньыксыт этилэр. Үлэни эрэ билэр дьиэ кэргэҥнэ улаатан үлэттэн атыны билбэтэҕим. 1963 сыллтан эдэр эрдэхпиттэн колхоз, совхоз бары үлэтигэр эриллибитим. Ол курдук сүөһү үлэтэ, от үлэтэ, тракторист буолан баран от-мас тиэйиитэ, ыһыы-хомуур эргийэн кэлэ турар. 2005 сылтан үлэттэн тохтообутум. Оччотооҕу сиэринэн 3 сыл армия кэккэтигэр сылдьыыппын эр киһи быһыытынан күндүтүк саныыбын. Кэргэмминээн ыал буолан 46-с сылбытын олоробут, 5 оҕобут бары ыаллар, үлэһиттэр, сиэннэрдээхпит. Аны да бииргэ олорон 50 сылбытыгар тиийбит киһи диэн баҕа санаа баар.

2. Кыайыы сылыгар төрөөбүт буолан икки бүк үөрүүлээх. Ол гынан баран бары ыараханы барытын билэн кэлбиппит, чэпчэкитэ суох этэ. Ол манньатыгар пенсияҕа тахсан олордохпут.

3. Билиҥҥи эдэр дьоҥҥо да үлэ элбэх. Үлэ ханна баҕар баар. Доруобуйаларын көрүннүннэр, үгэстэрин-абыычайдарын тутустуннар.

Федоров Александр Николаевич:

1. Орто бараан дойдуга төрөөммүн, дьон тэҥинэн олоробун. Бэйэбэр сөптөөх бу дойду кыыһын көрсөн 47 сыл бииргэ олордубут, 5 оҕолоохпут, сиэннэрдээхпит. Өссө хос эһэ, эбэ буолбуппут. Оҕолор бары туспа ыаллар, үлэлээхтэр, дьиэлээхтэр, онон аналбытын толорон кэллибит. Бэйэм Ньурбаттан төрүттээхпин, идэ ылыахпыттан хамсаабакка Нам лесхоһугар ойуур хаһаайыстыбатын маастара буолан 30-ча сыл үлэлээтим. Икки төгүл соцкуоталаһыы кыайыылааҕа буолан анал бэлиэ ылбытым. Дьэ уонна уол оҕо буолан Ийэ дойдубар 3 сылтан ордук сулууспалаабыппын, Сэбиэскэй армия туйгуна, младшай сержант буолан кэлбиппин, Кыайыы 20 сылынан мэтээли ылбыппын астына саныыбын.

2. Кыайыы сылыгар бэлиэ кэмҥэ төрөөбүппүнэн киэн туттабын. Улахан үөрүүлээх сылга, бэлиэ түгэҥнэ диэн. Бу сылга төрөөбүт Л. Якубович, Саха республикатын культуратын биллиилээх дьоно И. Степанов, В. Парников тэҥ саастыылаахтарым буолан уруургуу, ханыы тардыһа саныыбын. СР ойуур хаһаайыстыбатын 75 сыла буолла, онно аналлаах “Во благо лесов Якутии” кинигэ таҕыста. Бу дьоҕурдаахпын бэлиэтээн, кини сүбэтинэн ДьПУ үөрэнэн 1968 сыллаахха иитээччи идэтин ылбытым. Онно 8-с кылаас кэнниттэн киирбитим. Идэбинэн 30-тан тахса сыл ыстаастаахпын, ол иһигэр детсад иитээччитин, сэбиэдиссэйин быһыытынан дойдубар Хамаҕаттаҕа, хоту Усуйаанаҕа, Салбаҥҥа үлэлээбитим. Саамай бэйэм сөҕөрүм диэн олох эдэр сылдьан Сиилэннээххэ 5 сыл сэбиэдиссэйдээбитим. Онно кыра оҕолордоох сылдьан, тутуу матырыйаала кэмчи сиригэр детсадка дьаһыла группатын салҕаттарбыппын бэйэм сөҕө да, астына да саныыбын. Ол үлэбинэн правительственнай наҕараадаҕа тиксэн, “Ветеран труда СССР” буолан туһана олоробун. Кэлин Салбаҥҥа, кырыы сиргэ, сэбиэдиссэйдээн турардаахпын, онно эмиэ хаһаайыстыбаннай өттүнэн олус ыарахан этэ.

2. Сэрии кэннитэн олох ыарахан этэ. Ас-таҥас олох кэмчи кэмигэр улааппыппыт. Оҕо харчыта диэн 5 солкуобай кэлэрэ. Ийэбит онтон “подушка” кэмпиэт ыллаҕына үөрүү буолара. Ийэбит ыанньыксыт буолан хотон, сүөһү айдааннаах буоларбыт, онно эбии улахан кыыс буоламмын наар оҕо, дьиэ көрүүтэ.

Училищеҕа киирэн олус абыраммытым: уопсайга олорон, таҥаһынан хааччыллан, остолобуойга тото аһаан. Бүтэрэр сылбар сайын музей реставрациятыгар кыраасканаҕа сылдьан, маҥнайгы хамнаспын ылан үөрбүтүм, ийэбэр көмөлөспүтүм.

Кыайыы буолан олох сыыйа көннөҕө. Аҕабыт Жирков Семен Петрович сэрии ветерана буолан ылбыт толору хааччыллыылаах дьиэтигэр сынньаланнык олоробун, онно махталлаахпын. Аҕам бэйэтэ манна 3 сыл олорон барбыта. Сайын Кыайыы 70 сылынан, аҕабыт төрөөбүтэ 100 сылынан аймахтар ыһыах тэрийбиппит, ыччаттарбытыгар өйдөбүл буоллун диэн.

3. Үлэлиир дьон түгэх түһэ сылдьыбакка үлэлэрин көрдөрүөхтэрин наада. Олоххо сыалларын ситиһэргэ дьулуурдаах буоллуннар.

Захаров Николай Дмитриевич:

1. Сэбиэскэй былаас кэмигэр

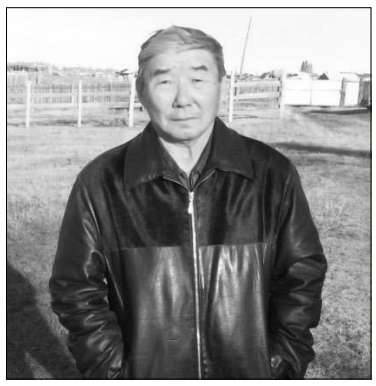

төрөөбүт-үөскээбит киһи быһыытынан олох общественнай-политическай өттүн үрдүктүк сыаналыыбын. Үөрэҕи ылан, босхо эмтэнэн, араас бырааппын туһанан кэллим. Уруккуну кириитикэлиири төрүт сөбүлээбэппин, ол инниттэн ол кэмҥэ олорон көрүөххэ наада. Коммунист буолан баран партия этэринэн сылдьыбытым. Ол курдук, үрдүк үөрэҕи бүтэрээт Бүлүүгэ бастакы Күүлэккэ 10 сыл оскуолаҕа директордаабытым. Онтон дойдубар төннөн 30-ча сыл салайар үлэҕэ сырыттым: 7 сыл сэбиэт председателинэн, 3 сыл “Комсомольскай” совхозка партком секретарынан, 9 сыл нэһилиэк баһылыгынан, 3 сыл оскуола директорынан, 5 сыл ОДьКХ начальнигынан. 2006 сылтан саха-француз лицейгэ директоры хаһаайыстыбаннай чааска солбуйааччынан үлэлии сылдьабын. Общественнай үлэҕэ кыах тиийэринэн кыттыһабын. Ол курдук нэһилиэк уонна улуус “Ытык сүбэтигэр” баарбын, тэрилтэбэр профком чилиэнинэн сылдьабын. Ыал буолан кэргэмминээн Галина Алексеевналыын 40-тан тахса сыл олоробут, 5 оҕолоохпут, бары атахтарыгар турдулар, сиэннэрдээхпит.

2. 1945 сыллаахха төрөөбүттэр элбэх этибит, оскуолаҕа 40-тан тахса оҕо киирбиппит. Олох наһаа ыарахан этэ: туох барыта тиийбэт, собулҕаны кытта сиэбиппит. Хотуобай таҥас, харчы суох буолара. Бастаан утаа Кыайыы туһунан улахан кэпсэтии суох буолара. Кыайыыны 1965 сыллаахтан улаханнык бэлиэтиир буолбуттара. Ол сыл армияҕа сулууспалыыы сылдьар буолан “20 лет Победы над фашистской Германией” мэтээли биэрбиттэрэ. Манна памятник турбута.

3. Билигин ыччат сайдарыгар усулуобуйа бөҕө, олох түргэнник сайдар. Киэҥ кэскиллээх үйэ үүннэ. Үлэһит, сайдылаах, ситиһиилээх дьон буола үүнэллэригэр тоҕоостоох буолла. Киһи быһыытынан чиэһинэй, дойдуларыгар бэриниилээх, туһалаах, патриот буолуохтарын наада.

* * *

Биир көлүөнэ дьоно буолан кэпсэтиим геройдара олохха көрүүлэрэ, сыаннастара, биллэрин курдук, атылыы. Киһини үлэ киэргэтэрин, “Үлэ - дьол, үлэ - үөрүү” буоларын инники туталлар, орто дойдуга төрөөн сирдээҕи ытык аналларын толорбуттарын дуоһуйа кэпсиллэр. Кыайыы оҕолоругар, билигин дьоһун-мааны аҕа дьоммутугар, санааларын үллэстибиттэригэр махтанан туран, чэгиэн туругу, олоххо сэргэх буолууну баҕарыаҕыҥ!

М.Г. ВИНОКУРОВА

Үтүө киһи аата үйэлэргэ умнуллубат

УОРДЬАННААХ ЫАННЬЫКСЫТ

Коммунистическай партия эрэллээх чилиэнэ, байыаһа Сидорова Фекла Васильевна туһунан сырдатыахпын баҕарабын.

Фекла Васильевна 1922 сыллаахха Уус-Алдан оройуонугар Найахы нэһилиэгэр Василий Афанасьевич уонна Варвара Степановна дьиэ кэргэнигэр төрөөбүтэ. Балтараа сааһыгар ийэтэ сатыы бандьыыттартан куотан, Нам оройуонун Модут нэһилиэгэр кэлбит. 10 саастаҕар дьоно Булуҥҥа көһөн, Быков Мыс оскуолатыгар киирэн 4 кылааһы бүтэрэр. Төрөппүттэрин кытары балыктааһын ыарахан үлэтигэр сылдьан буһар-хатар. Тыа сирин олоҕун, үлэтин-хамнаһын эрдэ билэн, кыра сааһыттан үлэни таптыы үөрэммитэ. Онон, дьон ытыктабылын оскуолатааҕы сыллартан ылбыта.

1939 сыллаахха 17 саастаах кыыс дьонун батыһан, тото-хана аһыыр баҕаттан ыраах, тымныынан илбийэр, Муустаах муора кытыытыгар Булуҥ оройуонун Калинин, Молотов аатынан колхозка сыстан балык собуотугар үлэлии аттаммыта. Аҕа дойду Улуу сэриитин ыар кэмнэригэр туох баар күүһүн-уоҕун ууран туран, сынньанар диэни билбэккэ, кыайыы туһа диэн түүннэри-күннэри үлэлээбитэ. Сэрии бүтээтин кытта төннөн кэлбитэ уонна Нам оройуонун Карл Маркс аатынан колхозка чилиэнинэн ылыллыбыта. Кини хонууга уонна сүөһү иитиитигэр үлэлээбитэ.

1948 сыллаахха Хамаҕатта уолугар, Харлампьев Федор Федоровичка, кэргэн тахсан Хамаҕаттаҕа көһөн кэлбиттэрэ. Хомойуох иһин, кэргэнэ оһолго түбэһэн өлбүтэ.

Ол да буоллар Фекла баран хаалбатаҕа, олохсуйбута. Кэлин ыанньыксыт үлэтин талан ылбыта. Бу үлэтэ кинини дьоллообута, үрдүк кирбиилэргэ таһаарбыта. 1955 сыллаахха туппут биир фуражнай ынаҕыттан 967 л үүтү ыабыта. Онтон арыый эрдийэн уонна көрүүгэ үөрэнэн, 1956 сыл бастакы аҥарыгар биирдии фуражнай ынаҕыттан 665-тии лиитэрэ үүтү ылары ситиспитэ.

Билиигэ-көрүүгэ тардыһар коммунист ыанньыксыты, Фекла Васильевнаны, Хамаҕатта нэһилиэгин депутатынан талбыттара. Үлэҕэ эппиэтинэс үрдээбитин кини үчүгэйдик билэрэ. Ол курдук 1957 сыллаахха 1344 л үүтү ыабыта. 1960 сыллаахха 1348 лиитэрэни ыан Ленин аатынан колхоз бастыҥ ыанньыксыттара хас биирдии ынахтарыттан иккилии тыһыынчалаах кирбиини ылбыттара хаһыс да сылын туолбута.

Сыыйа сүөһү боруодата тупсарыллан уонна опорнай пуунҥа үүттээх ынахтар сүүмэрдэнэн Фекла Васильевна ыан ылар үүтүн көрдөрүүлэрэ тупсарыллыбыттара. 1962 сыллаахха саҥа эбэһээтилистибэ ылыллыбыта, иккилии тыһыынчалаах кирбии куоһарыллыбыта. 1965 с. биир ынахтан 2300 л үүт ыаммыта, оройуонҥа бастакы көрдөрүүнү ситиспитэ уонна оройуон бары ыанньыксыттарыгар ыҥырыы таһааран онтукатын чиэстээхтик толорбута. Онон, Райсовет, нэһилиэк депутата, коммунист Фекла Васильевна үтүө холобур буолбута. Сүөһүттэн үрүҥ илгэни ылыыга үрдүк көрдөрүүлэри ситиспитин иһин ССРС Верховнай Советын Президиума 1966 сыллаахха Фекла Васильевнаны Ленин уордьанынан наҕараадалаабыта.

ССРС Верховнай Советын Президиума үрдүк наҕараадатынан Фекла Васильевнаны кытта оройуон, Ленин колхоз колхозтаахтара, Хамаҕатта, Салбаҥ нэһилиэктэрэ кини үөрүүтүн тэҥнэ үллэстибиппит, көрсүһүүлэр үрдүк таһымҥа барбыттара.

Фекла Васильевна Муустаах муора кытылыгар Булуҥ оройуонугар Калинин, Молотов колхозтарыгар балык собуотугар эдэр ыччат, комсомол чилиэнэ буолан таһаарыылаахтык үлэлээбитин, усулуобуйа олус ыараханын, биһиэхэ комсомолларга кэпсиирин олус долгутуулаахтык истэрбин өйдүүбүн. Ол кэминээҕи олох кинини эппиэтинэстээхтик, таһаарыылаахтык, комсомольскай олоххо муударай, үлэһит буоларга үөрэппит эбит дии саныыбын. Фекла Васильевна биһигини кытта куруук бииргэ сылдьара, мунньахтарбытыгар тыл этэрэ, сүбэлиирэ-амалыыра. Арыы-Тиит фермаҕа наставниктыыра, оройуон, нэһилиэк Советын депутатынан куруук быыбарданара, быыбардааччылар накаастарын толороро. Оройуон дьахталларын сэбиэтин чилиэнин быһыытынан улууска үрүҥ илгэни үксэтиигэ нэһилиэк дьахталларыгар өйдөтөр үлэни ыытара.

Фекла Васильевна иккис кэргэнинээн Москвитин Павел Николаевичтыын уһун кэмҥэ олус эйэлээхтик олорбуттара. Павел Николаевич фермаҕа бостуугунан таһаарыылаахтык үлэлээбитэ. КинилэрХамаҕатта нэһилиэгин ытык мааны кырдьаҕас олохтоохторо, эйэҕэс майгылаах, ыалдьытымсах ыаллара этилэр. Кыыстара Варвара Федоровна 1972 с. библиотекарь үлэтин бүтэрэн Орто Халыма Хатыҥнаах нэһилиэгэр библиотекарынан үлэлээбитэ. 1975 с. Салбаҥ нэһилиэгэр үлэлии тахсан аҕааччылары кытта элбэх үлэни ыыппыта, аҕааччы ахсаанын толорбута, элбэх конференциялары, викториналары ыыппыта, литературнай биэчэрдэр үрдүк таһымҥа ааспыттара. Варвара нэһилиэк общественнай олоҕор актыыбынай кыттыыны ылбыта. Ол курдук Улуу Кыайыы 30 сылынан оройуоҥҥа ыытыллыбыт фестивальга нэһилиэк олохтоохторо көхтөөхтүк кытталларын ситиспитэ, художник Эллэй Сивцев эскиһинэн цементэн пааматынньык олоххо киириитигэр ыччаттар, нэһилиэнньэ сэмэй кылааттарын киллэрбиттэригэр тирэх буолбута.

Варвара Федоровна тустаах үлэтэ үрдүктүк сыаналанан «СР Культуратын туйгуна» аат иҥэриллибитэ. Таптаан ылбыт идэтигэр билигин да үлэлии сылдьарыттан астынабын.

Фекла Васильевна дьоһуннаах олоҕун оҕолоро, сиэнэ Николай, аймахтара салгыахтара. Күтүөтэ Протопопов Николай Николаевич үрдүк үөрэхтээх тутуу инженерэ, Салбаҥ нэһилиэгин төрүт олохтооҕо, Салбаҥ, Таастаах нэһилиэктэригэр үрдүк күүрүүлээх электрическэй уот киирэригэр элбэх сыратын уурбута. Салбаҥҥа умнуллубат түгэнинэн гаас киириитэ буолбута, саҥа кулууп дьиэтэ дьэндэйбитэ.

Фекла Васильевна көнө уҥуохтаах, киэҥ харахтаах, кыраһыабай, эйэҕэс майгылаах, кэпсэтиннньэҥ, аһыныгас, бэйэтигэр дьону түмэ тардар талааннаах этэ. Олус чиэһинэй коммунист. Салбаҥҥа аймахтарыгар Канаева М.А. хаста да тахса сылдьыбыта, элбэх мунньахтарга, бырааһынньыктарга олус ылыннарыылаахтык тыл этэрин сөбүлээн истэрим. Мин Фекла Васильевнаҕа инник үрдүк сыананы биэрэбин, барыта этэҥҥэ буоларын туһугар охсуһар кырдьаҕаспыт Сүөкүлэ туһунан маннык суруйдум.

Ф.Д. УШНИЦКАЯ, үлэ ветерана, Салбаҥ, Нам улууһун бочуоттаах гражданина, Россия журналистарын Сойууһун чилиэнэ

Үтүө киһи аата үйэлэргэ умнуллубат

ЭҺЭМ МИЭНЭ – КОММУНИСТ

Биһиги эһэбит, Николай Федотович Бугаев, 1936 сыллаахха балаҕан ыйын 4 күнүгэр Нам улууһун Арбын нэһилиэгэр төрөөбүтэ.

Аҕата, Бугаев Федот Прокопьевич, 1942 сыллаахха от үлэтин саҕана фроҥҥа барбыта. Оччотооҕу кэмҥэ аҕыйах кылаас үөрэхтээҕэ. Холкуоска суотчуттаабыта, ферма сэбиэдиссэйэ, совет исполкомун председателэ буола сылдьыыбыта. 1942 сыл ахсыннны 20 күнүгэр Челябинскай куораккa госпитальга өлбүтүн туһунан биллэриини туппуттара. Ийэтэ, Колесова Матрена Николаевна, холкуос ыанньыксыта этэ. Николай Федотович үс балтылаах: Марфа, Надежда, Саргылаана. Аҕата сэриигэ барарыгар Николай Федотович алталааҕа.

Эһэм үөрэҕэр үчүгэй этэ. Кинигэни хаһан да илиититтэн араарбат буолара. Бииргэ төрөөбүттэригэр наһаа сымнаҕастык болҕомтолоохтук сыһыаннаһара. Хатырыкка 5 км ыраах сиргэ үөрэнэ сылдьан каникулугар балтыларыгар биирдии миэтэрэ бороҥ дьүһүннээх сип-синьньигэс лиэнтэ аҕалбыт. Ону кытта биирдии халыҥ тэтэрээттээх. Кэнники ахсыс кылааска үөрэнэ сыруттаҕына: «Эн сааһыҥ сөп түбэспэт», - диэннэр нэһиилэ бүтэттэрбиттэрэ. Эһиилигэр Сталин сокуонунан холкуоска үлэлии барбыта. Холкуоска кэлэн от тиэйиитигэр үлэлээбит. «Кыһыл муннук» диэн ааттаах фермаҕа библиотека тэрийбит. Сорох ыалларга оскуола оҕотун сыһыаран кинигэ аахтараллара. Эһэм балтытыгар Марфаҕа Михаил Шолохов «Тиэриллибит кырыс» диэн кинигэтин «Батаалар» диэн ыалга аҕаарга сорудахтаабыт. Ону улахан быһаҕаһын аҕаан баран сүрэҕэлдьээн аккаастанан кэбиспит.

Аармыйаҕа барыан иннинэ икки сайын «Чэккээччи» диэн сиргэ окко звеноводтаабыта, ардаҕа суох сайыннар буоланнар наһаа таһаарыылаахтык үлэлээбиттэр. Нуормаларын быдан аһара толорбуттар.

Аармыйаҕа Чита-II диэҥҥэ сулууспалаабыта. Аармыйаттан радист идэлээх кэлбит. Арбыҥҥа рация баар этэ. Онно киирэн үлэлээбит. Нэһилиэгэр комсомол секретарынан үлэлээбит. Холкуоска күһүн буолла да субуотунньук бөҕө буолара. Онно ыччаттар, комсомоллар, тэрилтэ салайааччылара сылдьаллара. Чугас күөллэргэ хомус охсон, бугуллаан, тиэйэн хотоннорго аҕалаллара. Улахан хотоннору сыбыыллара, таһын ыраастаан дэлби уматаллара. Мунҥха кэнниттэн былыыгы сонно үрдүгэр түһэн көөнньөрбөҕө анаан тиэйэллэрэ. Тиэйэн аҕалан дробилкаҕа астараллара. Концертарга активнайдык кытталлара. Оннооҕор олохтоох библиотекарь көҕүлээһининэн «Маарыкчаан ыччаттара» диэн кинигэни уобарастарынан үллэстэн ырытаһаллар үһү.

Николай Федотович 1961 с. Дьокуускайдааҕы партийнай оскуолаҕа үөрэнэ киирбитэ. Үөрэҕин бүтэрэн Көбөкөҥнө «Коммунизм» холкуоска биригэдьиирдээбит. 1967 с. Нам оройуонун партийнай комитетын инструкторынан анаммыта. Ол сыл Хабаровскай куораккa Үрдүкү партийнай оскуолаҕа киирбитэ. Үөрэҕин бүтэрэн М.К. Аммосов аатынан совхозка Хатырыкка партком секретарынан кэлбитэ. Отделение аайы саҥа тутуу элбээбитэ. Техниканан хааччыллыы эмиэ күүскэ барбыта. Совхоз республикаҕа бастыҥнар кэккэлэригэр тахсыбыта. 1978-1979 с. Россияҕа миэстэлэһэн Кыһыл Знамя ыла сылдьыбыта. Совхоз салалтатыгар киин аппараккa үчүгэй коллектив үөскээбитэ. Николай Федотович партком быһыытынан анал былаан оҥостон үлэтин ыытара, мунньахтарга ылыллыбыт уураахтары толорууга отделениеларга баар цеховой тэрилтэлэртэн туоларын ирдиирэ уонна көмө оҥороро. Киһи, салайааччы быһыытынан дьон убаастабылын ылыан ылара. Киһиэхэ кыыһыра, кыйахана сылдьарын көрбөтөҕүм, истибэтэҕим. Субботниктарга биир күүстээх, сатабыллаах үлэһит этэ. Николай Федотович бэйэтин партиятыгар наһаа бэриниилээх коммунист этэ. Өр кэмҥэ партийнай пропагандист буолан политическай оскуоланы салайбыта.

Эһэм Николай Федотович 1959 с. эбэбинээн Потапова Пелагея Николаевналыын олохторун холбоон, кэргэннии буолбуттара. Сэттэ оҕоҕо күн сирин көрдөрбүттэрэ. Пелагея Николаевна өр сылларга ыанньыксытынан, ньирэй көрөөччүнэн, Хатырык музейыгар, музыкальнай оскуолатыгар техүлэһитинэн үлэлээн бочуоттаах сынньалаҥҥа олорор. Билигин 79 сааһын туолан, «Тыыл бэтэрээнэ» бочуоттаах ааты сүгэн, алта оҕотугар, уон алта сиэнигэр, түөрт хос сиэннэригэр сүбэ-ама, күүс-көмө буола олорор.

Валерия БУГАЕВА, НУГ 7 кылааһын үөрэнээччитэ

Көр-күлүү

КӨРДӨӨХ КЭПСЭЭННЭР

Ааспыт үйэ 60-70 сылларыгар саха дьоно сүрдээх сэмэй, кэнэн, көнө, судургу майгылаах-сигилиилээх дьоннор этилэр. Дьоннор үксүн хос ааттаахтара. Ол курдук биир дэриэбинэҕэ 40-ча саастаах Бороон диэн ааттаах киһи биир үтүө-мааны күн, сарсыарда оройуоҥҥа киирэн дьоһумсуйан туран, райсовет бэрэссэдээтэлигэр үҥсүү сурук киллэрбит. «Миигин сельсовет бэрэстээтэлиттэн саҕалаан кыра оҕолоруттан, кырдьаҕас дьоҥҥо тиийэ бука бары сааһым тухары ааппынан ааттаабаттар, куруук «Бороон» диэн ааттыыллар, ону оннук ааттыылларын тохтотороргутугар көрдөһөбүн», - диэн.

Райсовет бэрэссэдээтэлэ суругу саҥата суох ылан аахпыт, уонна уруучукатын ылан, ол үҥсүү лиилиҥигэр хардары сурук суруйбут уонна кэнбиэргэ уган баран: «Маны сельсоветыҥ бэрэссэдээтэлигэр илдьэн биэр», - диэбит. Бороон хап-сабар лиилии ылаат сүрдээх дьоһуннаахтык туттан кабинеттан тахсан барар.

Онтон сельсоветын бэрэссэдээтэлигэр туох эрэ улахан суолталаах, наадалаах суругу аҕалбыт киһи курдук туттан: «Бу мин эйиэхэ райсовет бэрэстээтэлиттэн сурук аҕаллым» диэбит.

Кабинекка дьон бөҕө олорор эбит. Киһитэ суругу ылан ааҕан баран, мүчүк гыммыт уонна «суругуҥ эйиэхэ анаммыт дии» диэбит, онуоха Бороон соһуйан: «Ол туох диэн», - диэн ыыппыт. Онуоха бэрэссэдээтэлэ суругу ааҕан биэрбит: «Киһигит сөбүн Бороонунан сылдьыбыт, онон, бэрт түргэнник тыһаҕаска таһаара охсуҥ». Ону истэн олорор дьон күлэн тоҕо барбыттар. Бороон хайыаҕай, сельсовет бэрэссэдээтэлин үҥсэн кыайдым дии санаабыта бэйэтэ бууса күлүүгэ барбыт.

* * *

60 сылларга саха сирин тыатын дэриэбинэлэригэр ыаллар килиэптэрин бэйэлэрэ охсон, килиэп лиилиҥигэр кутан астыыллара. Ол саҕана хас дэриэбинэ аайы олохтоох араадьыйа үлэлиирэ.

Арамааннаах Өксүүн диэн кырдьаҕастар туох да сүрдээх эйэлээхтик бэйэ-бэйэлэрин өйөһөн олороллор, сүөһүлээхтэр. Өксүүн эмээхсин тиэстэтин охсон лиилиҥигэр кутан баран оҕонньоругар: «Бу лиистээх килиэбиҥ тиэстэтин оһох үрдүн кирпииччэтигэр уураар, мин хотоммор таҕыстым», - диир уонна хотонугар тахсар. Оҕонньор тиэстэлээх лиилии оһох кытыытыгар ууран истэҕинэ эмискэ олохтоох араадьыйа «Саҥарар Михайловскай» диэн дорҕоонноохтук тоҕо барбытыгар, оҕонньор өмүрэн «Саҥарыма» диэт тиэстэтин оһоҕун үрдүгэр төлө тутан кэбиһэр. Уонна «Сиэлимэ, тугу киһини сэлбиммитэй, бэйэтэ уурбакка, хаарыан тиэстэни буорту гыннардаҕа», - диэн оҕонньор оһоҕун үрдүттэн тиэстэтин кыһыйан, хомуйан бараахтаабыт.

* * *

60-70 сылларга дэриэбинэ аайы көрдөөх кэпсээннээх дьээбэлээх оҕонньоттор баар буолаллар. Биирдэ күһүөрү куораттан кэлэн эдэр кыыс дьону кытта куобахтаһан тыаттан тахсан истэҕинэ сүрдээх дьээбэлээх ньуучча Ньукулай диэн оҕонньор көрсө түһэн: «Шуураа, хантан иһэҕин?», - диэн ыйытар. Онуоха кыыһа: «Куобахтаан иһэбин» - «Ээ, ол гынан төһөлүү куобахтанныгыт?» - «Балтараалыы куобаҕы үллэһиннибит». «Оо, өлүү да эбит, көрө, уураа, киэһээҥи миинҥин иһэн баран Арыылааҕы биир гына кэрийбитиҥ буоллар, итиннээҕэр уон оччонон элбэҕи хомуйуоҥ этэ», - диэбит.

Биирдэ, киэһэ, киинэ көрөөрү олордохторуна дьээбэлээх нуучча Ньукулай оҕонньор Шуураттан ыйытар: «Шуураа, бүгүн күтүөккүнээн кустуу сылдьар этигит дии, төһө куһу кыайдыгыт?»,- диир, оттон киинэ көрөөрү олорор дьоҥҥо кэпсээн дьону күллэртээбит: «Оо, доҕоор, бу дьонуҥ оту-маһы солоон, барчалаан, дьэ алдьархайдаахтык үөмэр дьон эбит ээ, ити Хайгыалаах алааһыгар, иннньэ Халдьыа оройуттан күөллэригэр тиийэ үөмтүлэр ахай, күтүөтэ инники, Шура кэнники, дьэ ол гынан, хас хааһы хаалларбыт?» - «Суох, көтөн хаалтара». - «Оо, үлүгэр да эбит, иннньэ күөлгүтүгэр ыы муннугар тиийэ үөмэн, сыыллан баран, биир да куһу таппатах диэн».

Зинаида ТИХОНОВА, Нам

Понедельник, 12 октября
05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00, 03.00 Новости
09.10 Контрольная закупка 12+
09.40, 12.10 Женский журнал 12+
09.50 Жить здорово! 12+
10.55 Модный приговор 12+
12.20 Сегодня вечером 16+
14.30, 15.15 Время покажет 16+
16.00 Мужское / Женское 16+
17.00 Наедине со всеми 16+
18.00 Вечерние новости
18.45 Угадай мелодию 12+
19.10 Давай поженимся! 16+
20.05 Пусть говорят 16+
21.00 Время
21.25 Т/с «Нюхач» 16+
23.25 Вечерний Ургант 16+
00.00 Познер 16+
01.00 Футбол. Отборочный матч Чемпионата Европы. Сборная России - сборная Черногории. Прямой эфир
03.05 Т/с «Код 100» 18+

Вторник, 13 октября
05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00, 03.00 Новости
09.10 Контрольная закупка 12+
09.40, 12.10 Женский журнал 12+
09.50 Жить здорово! 12+
10.55 Модный приговор 12+
12.20, 21.30 Т/с «Нюхач» 16+
14.25, 15.15 Время покажет 16+
16.00 Мужское / Женское 16+
17.00 Наедине со всеми 16+
18.00 Вечерние новости
18.45 Давай поженимся! 16+
19.50 Пусть говорят 16+
21.00 Время
23.40 Вечерний Ургант 16+
00.15 Ночные новости
00.30 Структура момента 16+
01.35, 03.05 Х/ф «Отбой» 16+
04.05 Мотель Бейтс 16+

Среда, 14 октября
05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00, 03.00 Новости
09.10, 04.25 Контрольная закупка 12+
09.40, 12.10 Женский журнал 12+
09.50 Жить здорово! 12+
10.55 Модный приговор 12+
12.15, 21.30 Т/с «Нюхач» 16+
14.25, 15.15 Время покажет 16+
16.00 Мужское / Женское 16+
17.00 Наедине со всеми 16+
18.00 Вечерние новости
18.45 Давай поженимся! 16+
19.50 Пусть говорят 16+
21.00 Время
23.40 Вечерний Ургант 16+
00.15 Ночные новости
00.30 Политика 16+
01.35, 03.05 Х/ф «Не отпускай меня» 16+
03.35 Мотель Бейтс 16+

Четверг, 15 октября
05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00, 03.00 Новости
09.10 Контрольная закупка 12+
09.40, 12.10 Женский журнал 12+
09.50 Жить здорово! 12+
10.55 Модный приговор 12+
12.15, 21.30 Т/с «Нюхач» 16+
14.25, 15.15 Время покажет 16+
16.00 Мужское / Женское 16+
17.00 Наедине со всеми 16+
18.00 Вечерние новости
18.45 Давай поженимся! 16+
19.50 Пусть говорят 16+
21.00 Время
23.35 Вечерний Ургант 16+
00.10 Ночные новости
00.25 На ночь глядя 16+
01.25, 03.05 Х/ф «Воды слонам!» 16+
03.45 Мотель Бейтс 16+

Пятница, 16 октября
05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00 Новости
09.10, 05.00 Контрольная закупка 12+
09.40, 12.10 Женский журнал 12+
09.50 Жить здорово! 12+
10.55 Модный приговор 12+
12.15 Т/с «Нюхач» 16+
14.25, 15.15 Время покажет 16+
16.00 Мужское / Женское 16+
17.00 Жди меня 12+
18.00 Вечерние новости
18.45 Человек и закон 16+
19.50 Поле чудес 12+
21.00 Время
21.30 Голос 12+
23.40 Вечерний Ургант 16+
00.35 Фарго 16+
01.45 Х/ф «Незамужняя женщина» 16+
04.10 Мотель Бейтс 16+

Суббота, 17 октября
05.45, 06.10 Х/ф «Свадьба с приданым» 12+
06.00, 10.00, 12.00 Новости
08.00 Играй, гармонь любимая! 12+
08.45 Смешарики. Новые приключения 6+
09.00 Умницы и умники 12+
09.45 Слово пастыря 12+
10.15 Смак 12+
10.55 Маргарита Терехова. Отцы и дети 16+
12.15 Идеальный ремонт 12+
13.10 На 10 лет моложе 16+
14.00 Теория заговора 16+
14.55 Голос 12+
17.00 Кто хочет стать миллионером? 12+
18.00 Вечерние новости
18.15 Следствие покажет 16+
19.00 Вместе с дельфинами 16+
21.00 Время
21.20 Сегодня вечером 16+
23.00 Что? Где? Когда?
00.10 Х/ф «Капитал» 16+
02.20 Х/ф «Автора! Автора!» 12+
04.25 Модный приговор 12+
05.25 Контрольная закупка 12+

Воскресенье, 18 октября
06.00, 10.00, 12.00 Новости
06.10 Х/ф «Рио» 16+
08.10 Служу Отчизне! 12+
08.45 Смешарики. ПИН-код 6+
08.55 Здоровье 16+
10.15 Непутевые заметки 12+
10.35 Пока все дома 12+
11.25 Фазенда 12+
12.15 Вместе с дельфинами 16+
14.00 Х/ф «Контуженый, или Уроки плавания вольным стилем» 16+
16.20 Время покажет 16+
17.55 Точь-в-точь 16+
21.00 Воскресное «Время»
23.00 Х/ф «Он ушел в воскресенье» 16+
00.50 Х/ф «Рамона и Бизус» 16+
02.40 Наедине со всеми 16+
03.40 Модный приговор 12+

РОССИЯ 2

Понедельник, 12 октября
13.00, 15.00, 17.40, 00.15, 03.10, 05.40 Большой спорт 12+
13.20, 06.10 Эволюция 16+
15.20 Технологии спорта 12+
15.55 Х/ф «Записки экспедитора тайной канцелярии 2» 16+
18.00 Х/ф «Ледников» 16+
21.25, 07.45 24 кадра 16+
21.55 Хоккей. КХЛ. Авангард - Амур. Прямая трансляция
00.30 Полигон 16+
01.00 Х/ф «Черта. Мучное дело» 16+
03.35 Футбол. Чемпионат Европы - 2016 г. Отборочный турнир. Украина - Испания. Прямая трансляция
09.35 Смешанные единоборства. PRIME 16+
11.25 Х/ф «Лорд. Пеполицейский» 12+

Вторник, 13 октября
13.00, 14.55, 17.35, 03.10, 05.40 Большой спорт 12+
13.20, 06.10 Эволюция 16+
15.15 Технологии спорта 12+
15.50 Х/ф «Записки экспедитора тайной канцелярии 2» 16+
18.00 Х/ф «Ледников» 16+
21.30 Полигон 16+
22.00, 22.55 Освободители 16+
23.50 Х/ф «Черта. Дело Яшки Кошелькова» 16+
03.35 Футбол. Чемпионат Европы - 2016 г. Отборочный турнир. Нидерланды - Чехия. Прямая трансляция
07.40 Моя рыбалка 16+
08.20 Язь против еды 16+
09.20 Смешанные единоборства. М-1 Challenge 16+
11.25 Х/ф «Лорд. Пеполицейский» 12+

Среда, 14 октября
13.00, 14.55, 17.35, 05.35 Большой спорт 12+
13.20, 05.55 Эволюция 16+
15.20 Технологии спорта 12+
15.50 Х/ф «Записки экспедитора тайной канцелярии 2» 16+
18.00 Х/ф «Ледников» 16+
21.30 Создать Группу «А» 16+
23.10 Х/ф «Клянёмся защищать» 16+
02.35 Россия без террора. Татарстан. Испытание на прочность 16+
03.30 Х/ф «Господа офицеры. Спасти императора» 16+
07.25 Диалог 16+
08.50 Рейтинг Баженова 16+
09.20 Смешанные единоборства. «Грозная битва» 16+
11.25 Х/ф «Лорд. Пеполицейский» 12+

Четверг, 15 октября
13.00, 14.50, 17.35, 05.20 Большой спорт 12+
13.20, 05.40 Эволюция 16+
15.15 Технологии спорта 12+
15.45 Х/ф «Записки экспедитора тайной канцелярии 2» 16+
17.55 Х/ф «Ледников» 16+
21.20, 22.10 Создать Группу «А» 16+
23.00 Х/ф «Клянёмся защищать» 16+
02.30 Побег из Кандагара 16+
03.20 Х/ф «Кандагар» 16+
07.15 Полигон 16+
08.15 Рейтинг Баженова 16+
09.10 Профессиональный бокс 16+
11.25 Х/ф «Лорд. Пеполицейский» 12+

Пятница, 16 октября
13.00, 14.55, 17.50, 22.35, 01.15, 05.25 Большой спорт 12+
13.20, 08.10 Эволюция 16+
15.15 Технологии спорта 12+
15.50 Х/ф «Кандагар» 16+
18.10 Х/ф «Вместе навсегда» 16+
21.40 Создать Группу «А» 16+
22.55 Хоккей. КХЛ. Металлург - Салават Юлаев. Прямая трансляция
01.25 Хоккей. КХЛ. СКА - Ак Барс Прямая трансляция
03.45 Футбол. Чемпионат Франции. Монако - Олимпик. Прямая трансляция
05.45 Главная сцена (кат1+)
09.40, 10.05 Непростые вещи 16+
10.50 Смешанные единоборства. «Грозная битва» 16+

Суббота, 17 октября
13.00, 14.55, 19.30, 21.55, 03.15, 05.25 Большой спорт 12+
13.20 В мире животных 12+
13.50 Диалог 12+
15.15 Начала сначала 12+
15.45 Х/ф «Дело Батагами» 16+
17.30 24 кадра 16+
19.55 Футбол. Премьер-лига. ЦСКА - Урал. Прямая трансляция
22.05, 23.00 Советская империя 12+
23.55 Футбол. Чемпионат Англии. Эвертон - Манчестер Юнайтед. Прямая трансляция
01.55 Непростые вещи 16+
02.25 Давить на ГАЗ. История одного кошмара 16+
03.25 Футбол. Чемпионат Испании. Барселона - Райо Вальекано. Прямая трансляция
05.45 Профессиональный бокс 16+
08.00, 08.30 Полигон 16+
09.00 Мастера 16+
09.25 Человек мира 16+
10.55 Смешанные единоборства. М-1 Challenge 16+

Воскресенье, 18 октября
13.00, 15.25, 21.30, 03.20, 05.40 Большой спорт 12+
13.20 Моя рыбалка 16+
13.50 Язь против еды 16+
14.20 Рейтинг Баженова 16+
15.45 Начала сначала 16+
16.15 Х/ф «Дело Батагами» 16+
18.00 Х/ф «Марш-бросок. Особые обстоятельства» 16+
21.55 Футбол. Чемпионат Италии. Наполи - Фиорентина. Прямая трансляция
23.55 Х/ф «Вместе навсегда» 16+
03.40 Футбол. Чемпионат Италии. Интер - Ювентус. Прямая трансляция
06.00 Профессиональный бокс 16+
08.25 Как оно есть 16+
09.20 Человек мира 16+
10.15 Максимальное приближение 16+
11.10 Х/ф «Дружина» 16+

Реклама

NHZ 2010

«Немюгюнский Хлебозавод»

Активно развивающаяся компания в Хангаласском районе, недалеко от Якутска,
набирает новых сотрудников в связи с открытием нового цеха

Вакансия: **ВОДИТЕЛИ-ЭКСПЕДИТОРЫ**
Обязанности: Развозка хлеба и хлебобулочных изделий по магазинам, общение с продавцами
Требования: Молодые люди от 18 лет, стаж вождения не менее 6 месяцев, водительское удостоверение кат. В, хорошее знание г.Якутска, наличие санитарной книжки с допуском к работе

Вакансия: **ПЕКАРИ, КОНДИТЕРЫ**
Обязанности: График работы сутки через двое
Требования: Санитарная книжка с допуском к работе, можно без опыта работы (обучение на месте)

Вакансия: **АВТОСЛЕСАРИ**
Обязанности: Ремонт а/м (Газель, ММС Canter)
Требования: Наличие навыков по ремонту а/м, возраст не ограничен

Условия труда: Жилье, двухразовое питание, з/п 2 раза в месяц

Контактный телефон: 8 914 221 53 33 звонить строго с 9:00 до 18:00
e-mail: valentina.nikiforova.1988@mail.ru

РОССИЯ 1

Понедельник, 12 октября
05.00, 09.15 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 17.00, 17.50, 20.00 Вести
09.55 О самом главном 12+
11.35, 14.30, 17.30, 19.35 Вести-Москва
11.55 Т/с «Тайны следствия» 12+
14.50 Вести. Дежурная часть
15.00 Т/с «Склифосовский» 12+
18.15 Прямой эфир 12+
20.50 Спокойной ночи, малыши!
21.00 Т/с «Рожденная звездой» 12+
22.55 Поединок 12+
00.35 Маршал Язов. По своим не стреляю 16+

Пятница, 16 октября
05.00, 09.15 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 17.00, 17.50, 20.00 Вести
09.55 О самом главном 12+
11.35, 14.30, 17.30, 19.35 Вести-Москва
11.55 Т/с «Тайны следствия» 12+
14.50 Вести. Дежурная часть
15.00 Т/с «Склифосовский» 12+
18.15 Прямой эфир 12+
21.00 Т/с «Рожденная звездой» 12+
22.55 Х/ф «Тариф «Счастливая семья» 12+
00.50 Х/ф «Девять признаков измены» 12+

Суббота, 17 октября
05.00 Х/ф «Зудов, Вы уволены!» 16+
06.35 Сельское утро 12+
07.05 Диалог 12+
08.00, 11.00, 14.00 Вести
08.10, 11.10, 14.20 Вести-Москва
08.20 Мультутро 6+
09.30 Правила движения 12+
10.15 Это моя мама 12+
11.20 Эдита Пьеха. Русский акцент 12+
12.20, 14.30 Х/ф «Наследница» 12+
16.45 Знание - сила 12+
17.35 Главная сцена 12+
20.00 Вести в субботу
20.45 Х/ф «Шанс» 12+
00.35 Х/ф «В плену обмана» 12+

Воскресенье, 18 октября
05.30 Х/ф «Опасные друзья» 16+
07.30 Сам себе режиссёр 12+
08.20 Смехопанорама 12+
08.50 Утренняя почта 12+
09.30 Сто к одному 12+
10.20 Вести-Москва
11.00, 14.00 Вести
11.10 Смеяться разрешается 12+
13.15, 14.20 Х/ф «Крепкий брак» 12+
15.40 Х/ф «Улыбка длиною в жизнь» 16+
18.00 Х/ф «Будущее совершенное» 12+
20.00 Вести недели
22.00 Воскресный вечер с Владимиром Соловьёвым 12+
00.30 Х/ф «Таблетка от слёз» 12+

Понедельник, 12 октября
05.00, 09.15 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 17.00, 17.50, 20.00 Вести
09.55 О самом главном 12+
11.35, 14.30, 17.30, 19.35 Вести-Москва
11.55 Т/с «Тайны следствия» 12+
14.50 Вести. Дежурная часть
15.00 Т/с «Склифосовский» 12+
18.15 Прямой эфир 12+
20.50 Спокойной ночи, малыши!
21.00 Т/с «Рожденная звездой» 12+
23.50 Честный детектив 16+
00.50 Торжественное закрытие конкурса «Новая волна-2015»

Вторник, 13 октября
05.00, 09.15 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 17.00, 17.50, 20.00 Вести
09.55 О самом главном 12+
11.35, 14.30, 17.30, 19.35 Вести-Москва
11.55 Т/с «Тайны следствия» 12+
14.50 Вести. Дежурная часть
15.00 Т/с «Склифосовский» 12+
18.15 Прямой эфир 12+
20.50 Спокойной ночи, малыши!
21.00 Т/с «Рожденная звездой» 12+
23.50 Вести.doc 16+
01.05 Боль. Жестокая радость бытия 16+

Среда, 14 октября
05.00, 09.15 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 17.00, 17.50, 20.00 Вести
09.55 О самом главном 12+
11.35, 14.30, 17.30, 19.35 Вести-Москва
11.55 Т/с «Тайны следствия» 12+
14.50 Вести. Дежурная часть
15.00 Т/с «Склифосовский» 12+
18.15 Прямой эфир 12+
20.50 Спокойной ночи, малыши!
21.00 Т/с «Рожденная звездой» 12+
22.55 Специальный корреспондент 16+
00.35 Похищение Европы 12+

Четверг, 15 октября
05.00, 09.15 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 17.00, 17.50, 20.00 Вести
09.55 О самом главном 12+
11.35, 14.30, 17.30, 19.35 Вести-Москва
11.55 Т/с «Тайны следствия» 12+
14.50 Вести. Дежурная часть
15.00 Т/с «Склифосовский» 12+
18.15 Прямой эфир 12+
20.50 Спокойной ночи, малыши!
21.00 Т/с «Рожденная звездой» 12+
23.50 Специальный корреспондент 16+
00.35 Похищение Европы 12+

НВК САХА

12 октября, понедельник
06:30 Дойдум дьоно (Хотун Бүлүү ТВ) 6+
07:00 Саҥа күн-Новый день 6+
10:00 Совет Федерации 6+
10:15 Эн - сулускун 0+
10:30 Аал-луук мас 6+
11:00 Совет Федерации 6+
11:15 Ис сүрэхтэн... 6+
12:30 Үчүгэйиэн бу сиргэ 6+
13:30 Улуу Кыайыы 70 сылыгар 6+
14:00 Эфиргэ Саха радиота 6+
15:00 75 лет вместе с Учителем 6+
15:45 Беседы о вечном 6+
16:00 Үчүгэйиэн бу сиргэ 6+
17:00 Улуу Кыайыы 70 сылыгар 6+
17:30 Үтүө киэһэнэн! 6+
18:00 Дойдум дьоно (Хотун Бүлүү ТВ) 6+
18:15 Дойдум дьоно (Бэрдьигэс ТВ) 6+
18:45 Күнчээн 6+
19:00 Фонд памяти 6+
19:15 Приветствует Хэйлунцзян! 6+
19:30 Не пропусти главного 12+
20:30 Дойдум дьоно (Панорама ТВ) 6+
21:00 Биһикчээн 0+
21:15 Эн - сулускун 0+
21:30 Дойдум дьоно (Таатта ТВ) 6+
22:15 Үтүө киэһэнэн! 6+
22:45 Недвижимость в Якутии 6+
23:00 Дойдум дьоно 6+

13 октября, вторник
06:30 Дойдум дьоно (Нам ТВ) 12+
07:00 Саҥа күн-Новый день 6+
10:00 Саха сирэ 12+
10:15 Эн - сулускун 0+
10:30 Күнчээн 6+
10:45 Продвижение 6+
11:00 Новости Саха 24 12+
11:15 Будем вместе 6+
11:30 Кэл, олор, сэһэргэһиэх 6+
12:30 Үчүгэйиэн бу сиргэ 6+
13:30 Саха сирэ-Якутия 12+
14:00 Эфиргэ Саха радиота 6+
15:00 Олох үөһүгэр 12+
16:00 Үчүгэйиэн бу сиргэ 6+
17:00 Геван 6+
17:30 Үтүө киэһэнэн! 6+
18:00 Саха сирэ 12+
18:15 «Хотугу сулус» 6+
18:45 Күнчээн 6+
19:00 Саха Сирэ 12+
19:15 Совет Федерации 6+
19:30 Не пропусти главного 12+
20:30 Саха сирэ-Якутия 12+
21:00 Биһикчээн 0+
21:15 Эн - сулускун 0+
21:30 Факты о Якутии 6+
21:45 В кадре-республика (ТВ Нерюнгри) 6+
22:15 Үтүө киэһэнэн! 6+
22:45 Умный город 6+
23:00 Саха сирэ-Якутия 12+

16 октября, пятница
06:30 Дойдум дьоно (Бороҕон ТВ) 6+
07:00 Саҥа күн-Новый день 6+
10:00 Саха сирэ 12+
10:15 Эн - сулускун 0+
10:30 Күнчээн 6+
10:45 Умный город 6+
11:00 Новости Саха 24 12+
11:15 Болҕомто киинигэр 6+
11:30 ТОК 6+
12:30 Үчүгэйиэн бу сиргэ 6+
13:30 Саха сирэ-Якутия 12+
14:00 Эфиргэ Саха радиота 6+
15:00 Олох үөһүгэр 12+
16:00 Үчүгэйиэн бу сиргэ 6+
17:00 Дойдум дьоно (Хотун Бүлүү ТВ) 6+
17:30 Үтүө киэһэнэн! 6+
18:00 Саха сирэ 12+
18:15 Дойдум дьоно (Сунтаар ТВ) 6+
18:45 Күнчээн 6+
19:00 Саха Сирэ 12+
19:15 Идэҕин таба тал 6+
19:30 Аал-луук мас 6+
20:15 Алмазэргиэнбанк 6+
20:30 Саха сирэ-Якутия 12+
21:00 Биһикчээн 0+
21:15 Эн - сулускун 0+
21:30 Дойдум дьоно (Нам ТВ) 6+
21:45 Охота и рыбалка в Якутии 6+
22:15 Үтүө киэһэнэн! 6+
22:45 Факты о Якутии 6+
23:00 Саха сирэ-Якутия 12+

17 октября, суббота
07:00 С бодрым утром! 6+
07:15 Дойдум дьоно (Ньурба ТВ) 6+
07:45 Дойдум дьоно (Сунтаар ТВ) 6+
08:15 Дойдум дьоно (Бэрдьигэс ТВ) 6+
09:00 Улуу Кыайыыны уһансыбыттар 6+
09:30 Ыраах-чугас аймахтарбыт (Бороҕон ТВ) 6+
10:00 Саха итэҕэлэ 6+
10:30 Пропеллер 6+
10:45 Факты о Якутии 6+
11:00 Истиҥ илдьит 0+
11:45 Встреча Главы РС(Я) Е.А.Борисова с лучшими учителями школ республики 6+
12:30 ТОК 6+
13:30 Саха сирэ. Күнтэн күн 12+
14:15 Дойдум дьоно (Панорама ТВ) 6+
14:45 Дойдум дьоно (Хотун Бүлүү ТВ) 6+
15:00 Күнчээн 6+
15:30 «Хотугу сулус» 6+
16:00 ТВ-спорт: Первенство России по футболу 6+
17:00 Геван 6+
17:30 Дойдум дьоно (Ньурба ТВ) 6+
18:00 Аал-луук мас 6+
18:30 Истиҥ илдьит 0+
19:15 Сардаана 6+
19:45 Тыыннаах дорҕоон 6+
20:30 Якутия. День за днем 12+
21:15 Ис сүрэхтэн... 6+
22:30 Көрдүм ини, иһиттим ини 6+
23:00 Күн Өркөн-Турцияҕа 0+

18 октября, воскресенье
07:00 С бодрым утром! 6+
07:15 Дойдум дьоно (Бэрдьигэс ТВ) 6+
07:45 Дойдум дьоно (Таатта ТВ) 6+
08:30 Дойдум дьоно (Майа ТВ) 6+
09:00 Дойдум дьоно (Ленск ТВ) 6+
09:30 Тарбаахаптыын астыахха 6+
10:00 Полярная звезда 6+
10:45 Будем вместе 6+
11:00 Истиҥ илдьит 0+
11:45 Аал-луук мас 6+
12:30 Кэл, олор, сэһэргэһиэх 6+
13:30 Якутия. День за днем 12+
14:15 Дом с умом 6+
14:45 Беседы о вечном 6+
15:00 Күнчээн 6+
15:30 Прогресс 6+
16:00 ТВ-спорт: Первенство России по футболу 6+
17:00 Геван 6+
17:30 «Сэрии сылларын оҕолоро « кэнсиэр 6+
18:15 Күнчээҥҥэ эҕэрдэ 0+
18:30 Истиҥ илдьит 0+
19:15 Дойдум дьоно (Хотун Бүлүү ТВ) 6+
19:45 Үрдэл 6+
20:30 Саха сирэ. Күнтэн күн 12+
21:15 Спорт-клуб 6+
22:00 Кинозавод 6+
22:30 Кэнсиэр 0+

Готовь сани летом, а пенсию - смолоду

ЗАРПЛАТА В КОНВЕРТЕ

Эта информация предназначена, прежде всего тем, кому до пенсии еще далеко и казалось бы пенсионная тема пока не должна их волновать. Но формирование пенсионных прав - это актуальный вопрос для людей всех возрастов.

С 1 января 2015 года введен новый порядок формирования и расчета пенсии в системе обязательного пенсионного страхования. Главное отличие новой пенсионной формулы от прежней в том, что пенсионный капитал граждан будет фиксироваться в баллах. В рубли накопительные баллы будут переведены при назначении пенсии. По новой формуле будущая пенсия будет зависеть в первую очередь от заработной платы и стажа. Стаж подтверждается на основании сведений, содержащихся в Пенсионном фонде, в базе индивидуального (персонифицированного) учета. В последнее время участились случаи отказа в назначении пенсии по старости из-за того, что у застрахованного лица нет требуемого страхового стажа.

Ни для кого не секрет, что очень много граждан работает без официального оформления трудовых отношений, что лишает их всех гарантий и компенсаций, предусмотренных законодательством. Так, если работник не трудоустроен по всем правилам, то он теряет годы стажа, недополучает в свою пенсионную «копилку» денежные средства и не может быть полноценно защищен законодательством об охране труда. Больничные, отпускные, будущая пенсия, пособия, налоговые вычеты, кредиты – всего этого лишены работники, которые получают «серую» зарплату. По статистике, наиболее распространены «серые» зарплаты на частных предприятиях и в таких сферах деятельности как торговля, строительство и сельское хозяйство. Конечно все это делается не от хорошей жизни, значительное влияние оказывает сегодняшняя экономическая обстановка, но все же такие отношения работодателя к работнику нарушают все его права.

Важно получать официальную зарплату. В зависимости от размера заработной платы начисляются взносы в Пенсионный и другие внебюджетные фонды, а если начисляются взносы соответственно засчитывается стаж работы.

Еще раз напоминаем работодателям об ответственности перед работающими у них лицами – будущая пенсия этих граждан напрямую зависит от уплаты Вами страховых взносов.

ГУЛЯЕВА Т.Е.,
начальник отдела персонифицированного учета

О МЕРАХ ПО ПРЕДОТВРАЩЕНИЮ КРАЖ, СОВЕРШАЕМЫХ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ СРЕДСТВ МОБИЛЬНОЙ СВЯЗИ

За 9 месяцев 2015 г. органом внутренних дел возбуждено и расследуется 11 уголовных дел о кражах с банковских счетов жителей Намского района, совершенных с использованием средств мобильной связи. Обстоятельства совершения преступлений схожи между собой. Так, граждане, используя услугу «Мобильный банк», при смене абонентского номера сотовой связи забывают отключить услугу, не извещают банк о смене номера, либо иным путем не принимают меры безопасности.

Вследствие указанных обстоятельств преступники, используя современные технологии, похищают денежные средства с банковских счетов, используя номер, привязанный к услуге мобильного банка.

В целях предотвращения таких случаев следует строго соблюдать условия договора с банком, предоставляющим такие услуги. При смене абонентского номера сотовой связи отключать услугу, либо заявлять об изменении номера.

Разъясняем, что в соответствии с пунктами 11 и 12 Федерального закона от 27.06.2011 N 161-ФЗ «О национальной платежной системе» в случае утраты электронного средства платежа и (или) его использования без согласия клиента клиент обязан направить соответствующее уведомление оператору по переводу денежных средств в предусмотренной договором форме незамедлительно после обнаружения факта утраты электронного средства платежа и (или) его использования без согласия клиента, но не позднее дня, следующего за днем получения от оператора по переводу денежных средств уведомления о совершенной операции. После получения оператором по переводу денежных средств уведомления клиента оператор по переводу денежных средств обязан возместить клиенту сумму операции, совершенной без согласия клиента после получения указанного уведомления.

При этом просим обратить внимание на то, что неисполнение или ненадлежащее исполнение клиентом своих обязательств, в частности по порядку пользования услугой мобильного банка, может стать препятствием к получению возмещения ущерба.

Заместитель прокурора
Намского района,
юрист 1 класса
Г.В. ХОЮТАНОВ

Роспотребнадзор предупреждает

ПОТРЕБИТЕЛЯМ ФИНАНСОВЫХ УСЛУГ

Потребитель зачастую не в состоянии самостоятельно разобраться в банковских договорах и просчитать реальную стоимость предоставляемого кредита. В этом случае потребитель имеет право требовать от представителей кредитной организации разъяснений действительной стоимости получаемого им кредита. В соответствии с п. 1 ст. 10 Закона РФ от 07.02.1992 г. № 2300-1 «О защите прав потребителей», исполнитель обязан своевременно предоставлять потребителю необходимую и достоверную информацию об услугах, обеспечивающую возможность их правильного выбора.

Пункт 1 статьи 16 Закона РФ «О защите прав потребителей» четко закрепляет положение о том, что условия договора, ущемляющие права потребителя по сравнению с правилами, установленными законами или иными правовыми актами Российской Федерации в области защиты прав потребителей, признаются недействительными.

В заключаемых кредитных договорах наиболее часто встречаются следующие условия, ущемляющие права потребителей по сравнению с действующим законодательством, на которые нужно обращать свое внимание:

1. Навязывание дополнительных услуг, имеющих самостоятельный предмет и неохваченных волей потребителей. Так, при получении денежных средств на приобретение транспортного средства, условие об обязательном страховании причинения вреда жизни и здоровью (как правило, в рекомендованной страховой компании) является обязательным для заемщика. Выполнение подобного требования влечет увеличение расходов потребителя. (Ст. 395 ГК РФ не предусматривает обязательного страхования указанных выше видов рисков). Сходную природу имеет и условие о взимании дополнительных комиссий за открытие и ведение расчетного или ссудного счета, за рассмотрение кредитной заявки, выдачу кредита и т.п. Использование подобного механизма приводит к «удорожанию» финансовой услуги.

2. Ущемление права потребителей на неизменность условий договора (т.е. закрепление возможности его изменения или расторжения по желанию банка). Исходя из толкования норм гражданского законодательства, подобные действия являются недопустимыми. К данным нарушениям Управление относит включение в договор условий:

- о возможности одностороннего расторжения договора банком при нарушении заемщиком любых своих обязанностей;
- об одностороннем изменении условий кредитования по заключенным договорам;
- об одностороннем изменении процентной ставки (ст. 29 ФЗ «О банках и банковской деятельности»).

3. Ограничение права потребителя на досрочное исполнение обязательств, путем установления штрафов за досрочное погашение кредита;

4. Ограничение права потребителя на свободный выбор территориальной подсудности. Типовыми формами договоров, как правило, предусмотрено, все иски к банку должны быть рассмотрены по месту нахождения банка или его филиала (представительства);

5. Нарушение права потребителя на свободу распоряжения принадлежащими потребителю гражданскими правами и свободу договора. Указанное нарушение выражается во включении в договор условий, запрещающих заемщику (потребителю) выступать поручителем иных лиц; передавать в залог свое имущество третьим лицам; получать кредиты в иных кредитных организациях без письменного уведомления или согласия банка.

На основании вышеизложенного, хотелось бы дать потребителям, планирующим получение кредита общие рекомендации:

- не заключать договоры, предварительно не ознакомившись со всеми условиями, в том числе указанными в качестве приложений; попросить сотрудников банка представить договор для внимательного изучения;
- не стоит брать кредит, не ознакомившись с условиями на его получение в других нескольких банках, чтобы иметь возможность сравнения условий; при этом необходимо ознакомиться с информацией (счет-выписка) о полной сумме, подлежащей выплате, размере ставки по кредиту и предполагаемом графиком погашения кредита;
- подумайте, нужен ли вам кредит по банковской карте. При этом, как правило, данные кредиты являются самыми дорогими;
- рекомендуем предпочтение кредитному договору, денежные средства по которому получаются наличными в кассе банка. Согласно законодательству, банковский счет в данном случае может быть открыт только с согласия гражданина и в любой момент гражданин может отказаться от этой услуги;
- оказание услуг по страхованию при предоставлении кредита не является обязательным. Такие услуги могут быть предоставлены только с согласия потребителя;
- общаясь по телефону с представителями банка помните, что ряд банков записывает все телефонные разговоры;
- в случае несогласия с суммой, указанной в выписке по счету, необходимо сразу обратиться в банк с письменной претензией с приложением копий документов, подтверждающих обоснованность своих доводов;
- обязательно сохраняйте договор и документы, подтверждающие оплату кредита;
- после выплаты кредита рекомендуем получить справку в банке, подтверждающую исполнение со стороны потребителя обязательств по договору;
- в случае вынесения судебного приказа о взыскании задолженности по кредиту, с которым гражданин не согласен, следует в течение 10 дней с момента получения приказа — направить в суд возражения.

Пресс-релиз Территориального отдела Управления Роспотребнадзора по РС(Я) в Намском районе

АДМИНИСТРАЦИЯ МУНИЦИПАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ «НАМСКИЙ УЛУС» ПОВТОРНО ОБЪЯВЛЯЕТ КОНКУРС НА ЗАМЕЩЕНИЕ ВАКАНТНОЙ ДОЛЖНОСТИ МУНИЦИПАЛЬНОЙ СЛУЖБЫ НАЧАЛЬНИКА ОТДЕЛА ПО ПРАВОВЫМ, КАДРОВЫМ И НАГРАДНЫМ ВОПРОСАМ.

Требования к кандидатурам:

высшее профессиональное образование, соответствующее направлению деятельности;

стаж: не менее двух лет муниципальной службы (или государственной службы иных видов) или не менее четырех лет стажа по специальности;

квалификационные требования к профессиональным знаниям и навыкам, необходимым для исполнения должностных обязанностей, в соответствии с п.4 ст.6 Закона Республики Саха (Якутия) «О муниципальной службе в Республике Саха (Якутия).

Для участия в конкурсе представляются следующие документы, заверенные в установленном порядке:

1. Личное заявление на имя Главы муниципального образования «Намский улус».
2. Собственноручно заполненная и подписанная гражданином Российской Федерации анкета установленной формы (форма анкеты утверждена распоряжением Правительства РФ от 26.05.2005 № 667-р (ред. от 16.10.2007) с приложением двух фото размером 3,5х4,5 см.
3. Копия паспорта и копии свидетельства о государственной регистрации актов гражданского состояния.
4. Копия трудовой книжки.
5. Копии документов о профессиональном образовании, профессиональной переподготовке, повышении квалификации, стажировке, присвоении ученой степени, ученого звания с вкладышем (если таковые имеются).
6. Копии документов воинского учета (для военнообязанных и лиц, подлежащих призыву на военную службу)
7. Сведения о доходах, расходах, имуществе и обязательствах имущественного характера (формы утверждены Указом Президента РФ от 23.06.2014 №460).
8. Справка из налогового органа о том, что данное лицо не занимается предпринимательской деятельностью.
9. Копия страхового свидетельства обязательного пенсионного страхования (СНИСЛ).
10. Копия свидетельства о постановке на учет в налоговом органе физического лица по месту жительства на территории РФ (ИНН).
11. Медицинское заключение установленной формы об отсутствии у гражданина заболевания, препятствующего поступлению на муниципальную службу или ее прохождению (форма № 001-ГС/у).
12. Справка МВД РС(Я) об отсутствии судимости.

Место и время приема документов для участия в конкурсе: ежедневно (кроме субботы и воскресенья) с 09.00 до 12.00 и с 14.00 до 18.00 по адресу:

с.Намцы, ул. Октябрьская, 1 кабинет 303, тел.(41162) 41-826, тел./факс (41162) 41-568, официальный сайт: sakha.gov.ru/nam электронный адрес: namsadm @mail.ru Срок подачи документов: до 23 октября 2015 года. Предполагаемая дата проведения конкурса- 26 октября 2015 года. Место проведения конкурса: с.Намцы, ул. Октябрьская, 1. Подробную информацию об условиях проведения конкурса можно получить по адресу:

с. Намцы, ул. Октябрьская 1, каб. 303, тел. 41-826, каб.311, тел. 41-505

СДАЕМ ДЕКЛАРАЦИИ И УПЛАЧИВАЕМ НАЛОГИ

Межрайонная ИФНС России № 5 по РС (Я) напоминает сроки представления отчетности и уплаты по основным налогам в октябре.

Не позднее 15 октября

обязаны уплатить авансовый платеж по налогу на доходы физических лиц по налогу на основании налогового уведомления за июль - сентябрь 2015:

- индивидуальные предприниматели;
- нотариусы, занимающиеся частной практикой;
- адвокаты, учредившие адвокатские кабинеты;
- другие лица, занимающиеся частной практикой.

Не позднее 20 октября

Налогоплательщики, которые не ведут финансово-хозяйственную деятельность, вправе представить единую упрощенную декларацию. Для этого должны соблюдаться два условия:

- отсутствие движения денежных средств на счетах в банках (в кассе организации);
- отсутствие объектов налогообложения по данным налогам.

Организации, созданные (реорганизованные) в сентябре 2015, обязаны представить сведения о среднесписочной численности до 20 октября.

Наступает срок представления декларации по единому налогу на вмененный доход за III квартал 2015 г. для организаций; индивидуальных предпринимателей; компаний, управляющих розничным рынком.

Не позднее 26 октября

обязаны представить декларацию по налогу на добавленную стоимость (НДС) в электронной форме через оператора электронного документооборота за III квартал 2015 г. До этой даты также уплачивается 1/3 НДС за III квартал 2015 г. Внимание: лица, в случае выставления ими покупателю счета-фактуры с выделением суммы налога, уплачивают полную сумму НДС за III квартал.

Вниманию налогоплательщиков, применяющих упрощенную систему налогообложения (УСН)! Авансовый платеж по налогу за 9 месяцев 2015 г. обязаны уплатить в срок не позднее 26 октября.

Плательщики единого налога на вмененный доход (ЕНВД) обязаны уплатить налог за 3 квартал также не позднее 26 октября.

Не позднее 28 октября

Эта дата касается организаций. Они должны представить декларацию по налогу на прибыль и уплатить авансовый платеж за III квартал 2015 г.

Не позднее 30 октября

Плательщики налога на имущество организаций обязаны представить налоговый расчет по авансовым платежам за 9 месяцев 2015 г.

Обратите внимание! Минимальная сумма штрафа за представление отчетности позже срока, установленного Налоговым кодексом РФ, - 1 тыс. руб.

Отдел работы с налогоплательщиками Межрайонной ИФНС России № 5 по РС (Я)

«О МЕРАХ ПО СНИЖЕНИЮ НЕФОРМАЛЬНОЙ ЗАНЯТОСТИ»

В октябре 2014 г. заместителем председателя Правительства РФ О.Ю. Голодец поручено субъектам РФ разработать и реализовать планы мероприятий, направленных на снижение неформальной занятости, легализации «серой» заработной платы, повышения собираемости страховых взносов в Пенсионный фонд РФ. В результате принимаемых мер по легализации трудовых отношений ожидается: снижение численности граждан, занятых в неформальном секторе экономики, увеличение поступления страховых взносов в Пенсионный фонд РФ на 10%.

В республике Саха (Якутия) приняты следующие меры: 29 июня 2015 г. на Совете Глав МСУ под председательством Данчиковой Г.И. были приняты ряд поручений в адрес Департамента занятости населения РСЯ), Глав МО и территориальных Федеральных органов исполнительной власти; 3 сентября 2015 г. распоряжением Правительства РС»Я) №963-р создана Межведомственная комиссия по выявлению неформальной занятости и легализации трудовых отношений; 17 сентября 2015 г. Распоряжением Правительства РС(Я) №1031-р утвержден План мероприятий по снижению неформальной занятости и легализации трудовых отношений в РС(Я) на 2015 г.; 17 сентября 2015 г. в Намском улусе вопрос «О мерах по снижению неформальной занятости» рассмотрен на выездном расширенном заседании Коллегии Департамента занятости населения РС(Я).

В улусе распоряжением главы МО «Намский улус» от 21.01.2015 г. №38-р создана улусная межведомственная комиссия по организации мероприятий, направленных на снижение неформальной занятости на территории МО «Намский улус».

Разработано Положение о Комиссии, утверждено распоряжением Главы МО «Намский улус» от 21.01.2015 г. №38-р, план работы принят. «Горячая линия» организована по телефону 8(411-62) 41-204.

Комиссией по организации мероприятий, направленных на снижение неформальной занятости проведено 6 заседаний, на котором принят план работы, даны задания членам по направлениям работы: о проведении семинара для работодателей, мониторинга по наслегам, работе по социальной рекламе, информированию населения. На заседании из приглашенных, рассмотрены 12 работодателей. По состоянию на 30.09.15 г. выявлено 27 случаев неформальной занятости, трудовые договоры заключены с 3 работниками. Выявлено 2 работодателя, которые оформили трудовые отношения по гражданско-правовым договорам. Провели семинар с работодателями из числа индивидуальных предпринимателей по оформлению трудовых отношений с работниками, организован рейд с участием улусной газеты «Энсиэли» по торговым точкам, проведена разъяснительная беседа. По итогам посещений опубликована информация в газете «Энсиэли».

В сельских поселениях имеются ИП, которые занимаются розничной торговлей, в большинстве своем работники не состоят в трудовых отношениях. В отрасли сельского хозяйства на сезонные работы принимаются работники. ГКУ «ЦЗН Намского улуса» предлагал главам крестьянских хозяйств организовать временные работы с заключением срочных трудовых договоров, на что согласились лишь единицы. Большинство предпочитает выплачивать заработную плату натуроплатой или «в конверте». В службе такси перевозками занимаются граждане без регистрации ИП. Это касается не только служб такси, но и междугородних перевозок. Также много незарегистрированных работников в сфере строительства, лесозаготовок, бытовых услуг.

После завершения временных работ многие граждане обращаются к нам. Если человек работал по трудовому договору и на момент обращения у него за последний год имеется 26 недель трудового стажа, то пособие ему начисляется в зависимости от заработной платы. Размер его не может превышать 6860 рублей, это так называемый «потолок». Но он назначается на 1 год, в размере 75% от заработной платы в течение первых 3 мес., 65% — следующие 3 мес. и в размере 45% — последние 6 мес. Если человек работал без трудового договора и обратился в центр занятости, то пособие выплачивается в минимальном размере (1190 руб.) в течение 6 мес. Эти периоды включаются в страховой стаж и учитываются при выходе на пенсию.

Если человек уволился при сокращении штата или ликвидации предприятия, то, по закону, предприятие ему выплачивает выходное пособие в течение 6 мес. после увольнения, до тех пор пока он не найдет работу. Если же он состоял в неофициальных трудовых отношениях, то ему ничего не выплачивается.

Негативные последствия ненадлежащего оформления трудовых отношений:

1. Для работника:

- не выплачивается (либо выплачивается несвоевременно и не в полном объеме) заработная плата;
- не оформляется трудовая книжка и, как следствие, не учитывается трудовой стаж, необходимый для назначения пенсии;
- не предоставляется оплачиваемый отпуск, либо его продолжительность меньше, чем предусмотрено законодательством;
- не оплачивается период временной нетрудоспособности;
- не производятся расчеты при прекращении трудовых отношений и другие выплаты.

2. Для работодателя:

За уклонение от оформления или ненадлежащее оформление трудового договора, либо заключение гражданско-правового договора, фактически регулирующего трудовые отношения между работником и работодателем.

- административный штраф:

- для лиц, осуществляющих предпринимательскую деятельность без образования юридического лица 5-10 тыс. руб., за повторное правонарушение 30-40 тыс. руб.
- для юридических лиц 50-100 тыс. руб., за повторное правонарушение 100-200 тыс. руб.

Обо всех случаях выплаты «серой» заработной платы, не оформления трудового договора, иных нарушениях трудовых прав можно сообщить лично, а также по телефонам:

(4112) 41-2-04, 41-1-48 (с. Намцы, ул. Ойунского, 5/1) –Центр занятости населения Намского улуса.

Также можете заполнить анкету социального опроса «Неформальная занятость» по адресу с. Намцы, ул. Ойунского, 5/1 –Центр занятости населения Намского улуса и

на сайте Департамента занятости населения Республики Саха (Якутия) по адресу www.zansakha.ru и www.sakha.gov.ru

Руководитель ГКУ «ЦЗН Намского улуса» Г.И. НИКОЛАЕВ

ИҺИРЭХ ТЫЫТАР

Ыкса ыалбытын, чугас доҕорбутун **ПРОКОПЬЕВ АНАТОЛИЙ АФАНАСЬЕВИҺЫ** 65 сааскын туоларгынан итиитик-истиҥник эҕэрдэлиибит!

Бу ураты суолталаах күҥҥэ биһиги Эйиэхэ истиҥ махтал уонна биһирэбил тылларын этэбит. Эн үлэҕэ сыһыаныҥ, олоххо баай көрүүҥ, үөрүйэҕиҥ, санааҥ күүһэ биһиэхэ куруук холобур буолар. Күндү доҕорбут, оҕолоруҥ, сиэннэриҥ, дьиэ кэргэниҥ, чугас дьонуҥ-сэргэҥ сылаас, истиҥ сыһыаныгар угуттанан этэҥҥэ дьоллоохтук-саргылаахтык олороргор баҕарабыт!

Намтан Эверстовтар

Өр сылларга профтехобразованиеҕа үлэлээбит убаастабыллаах ветераммытын **ЕВСЕЕВА МАРГАРИТА СЕМЕНОВНАНЫ** 65 сааскын туолбут өрөгөйдөөх үбүлүөйүгүнэн ис сүрэхпититтэн итиитик-истиҥник эҕэрдэлиибит!

Баҕарабыт чэгиэн-чэбдик доруобуйаны, дьолу-саргыны, уостубат уйгуну, быстыбат быйаҥы! Чугас дьонуҥ тапталларынан кынаттанан мэлдьи үөрэ-көтө сырыт, эйэҕэс сыһыаннара Эйигин араҥаччылаатыннар.

ГБПОУ РС(Я) «Намский техникум» коллектива

Убаастыыр, ытыктыыр ветераннарбытын 75 сыллаах үбүлүөйдээх профессиональнай үөрэхтээһин тэриллибит күнүнэн итиитик-истиҥник эҕэрдэлиибит!

Баҕарабыт олоҥхоҕо ойууланар
Дьикти кэрэ олоҕу,
Күлүмүрдэс күннээх
Күөх халлааны,
Ыстаал доруобуйаны!

Оҕолоргутугар, сиэннэргитигэр өрүү өйөбүл буолан, сылаас сыһыаҥҥыт уҕараабатын, дьоһуннаах сүбэһит, бөҕө тирэх буола сылдьыҥ! Эһиги дьиэ кэргэҥҥитигэр үөрүүнү, баайы-дуолу, дьолу-саргыны!

ГБПОУ РС(Я) «Намский техникум» коллектива

Коллектив Намского педагогического колледжа сердечно поздравляет своих коллег, получивших награды за многолетний плодотворный труд в системе образования, вклад в подготовку будущих учителей Республики Саха (Якутия):

1. **РУМЯНЦЕВУ ТАМАРУ ВАСИЛЬЕВНУ** — преподавателя английского языка, с награждением Почетной грамотой Министерства образования и науки Российской Федерации,
2. **ОГОНЕРОВА НИКОЛАЯ ДМИТРИЕВИЧА** — преподавателя скульптуры, с награждением нагрудным знаком «Отличник образования РС(Я)»,
3. **КОЛМОГОРОВУ МАРИНУ СТЕПАНОВНУ** — младшего воспитателя общежития, с награждением Почетной грамотой Министерства образования РС(Я),
4. **ЖИРКОВУ НАДЕЖДУ КОНСТАНТИНОВНУ** — заведующую педагогической практикой, с награждением Почетной грамотой Министерства образования РС(Я),
5. **СТРУЧКОВА НИКОЛАЯ НИКОЛАЕВИЧА** — заведующего учебными мастерскими, с награждением Почетной грамотой Министерства образования РС(Я),
6. **ПЛАТОНОВУ МАТРЕНУ АНАТОЛЬЕВНУ** — заведующую Культурным центром колледжа, ныне методиста Управления культуры и духовного развития МО «Намский улус», с награждением Почетной грамотой Министерства образования РС(Я),
7. **СТЕПАНОВУ ТАТЬЯНУ СЕРГЕЕВНУ** — гардеробщицу, с награждением Почетной грамотой Министерства образования РС(Я),
8. **ЭВЕРСТОВУ ИРИНУ КОНСТАНТИНОВНУ** — секретаря заочного отделения, с награждением Почетной грамотой Министерства образования РС(Я),
9. **СЛЕПЦОВУ МАРИАННУ ВАСИЛЬЕВНУ** — заведующую отделением технологии, с награждением Благодарственным письмом Министерства образования РС(Я),
10. **МИХАЙЛОВУ ВИКТОРИЮ ПЕТРОВНУ** — руководителя курсов дополнительного образования, с награждением Благодарственным письмом Министерства образования РС(Я),
11. **КИРОВУ МАРИЮ ИЛЛАРИОНОВНУ** — преподавателя педагогики и психологии, с награждением Благодарственным письмом Министерства образования РС(Я),
12. **ГУЛЯЕВУ НАТАЛЬЮ ДМИТРИЕВНУ** — методиста Ресурсного центра, с награждением Благодарственным письмом Министерства образования РС(Я),
13. **ЧЕСНОКОВУ МАРГАРИТУ ИВАНОВНУ** — менеджера по снабжению, с награждением Благодарственным письмом Министерства образования РС(Я),
14. **ТИТОВУ МАРИЮ ВАСИЛЬЕВНУ** — младшего воспитателя общежития, с награждением Благодарственным письмом Министерства образования РС(Я),
15. **МАКАРОВА МИХАИЛА МИХАЙЛОВИЧА** — сторожа учебного корпуса, с награждением Благодарственным письмом Министерства образования РС(Я).

Также поздравляем победителей внутриколледжного конкурса среди преподавателей по итогам 2014-2015 учебного года:

Номинация «Педагогическое мастерство»:

1. **ПЕТРОВ ГАВРИИЛ ГАВРИЛЬЕВИЧ** — художественно-графическое отделение,
2. **ОМИНА ТАТЬЯНА ИЛЛАРИОНОВНА** — отделение технологии,
3. **АВВАКУМОВА УЛЬЯНА АНАТОЛЬЕВНА** — отделение дошкольного образования.

Номинация «Лидер качества»:

1. **ФЕДОРОВА ЕФРОСИНЬЯ ПРОКОПЬЕВНА** — художественно-графическое отделение,
2. **БОЧОНИНА МАРИЯ БОРИСОВНА** — отделение технологии,
3. **ГУРЬЕВА АИДА НИКОЛАЕВНА** — отделение дошкольного образования.

Номинация «Лучший наставник»:

1. **КОЛЕСОВ СЕРГЕЙ НИКОЛАЕВИЧ** — художественно-графическое отделение,
2. **ПОНОХОВА ЗИНАИДА ДМИТРИЕВНА** — отделение технологии,
3. **ЭВЕРСТОВ ЮРИЙ АФАНАСЬЕВИЧ** — отделение дошкольного образования.

Желаем вам, дорогие наши коллеги, дальнейших успехов в работе, достижения намеченных целей, доброго здоровья, семейного счастья, благополучия Вам и Вашим близким!

КЭРИЭСТЭБИЛЛЭР

12 октября исполняется год

как нет рядом с нами нашей любимой мамы, бабушки и прабабушки Ядрихинской Татьяны Кондратьевны. Она ушла тихо в ясный осенний день 12 октября 2014 г.

Татьяна Кондратьевна родилась 12 января 1921 г. в с. Кобяконцы Намского улуса в семье простых тружеников третьим ребенком. Она была очень светлым и добрым человеком. Во время учебы в Ленинградском театральном институте им. Н. Островского началась Великая Отечественная война. Вместе с однокурсниками наша бабушка ушла рыть окопы на окраину Ленинграда, работала на заводе им. Кирова на выпуске снарядов для фронта, вместе с такими же молодыми девчонками, как она, дежурила на крышах многоэтажных домов, туша немецкие фугаски. В 1942 г. ее и не многих оставшихся в живых однокурсников, крайне истощенных, вывезли через Ладожское озеро в г. Уфу. На поезде, в котором они добирались до г. Уфы, началась эпидемия тифа. На каждой стоянке с поезда выносили трупы и в бессознательном состоянии людей, больных тифом, складывали пластами и сжигали. Наша бабушка была в крайне тяжелом состоянии от истощения, ее спасла подруга-однокурсница Будищева Мария, впоследствии успешная артистка Якутского театра. Она приносила ей за пазухой спрятанный в большой алюминиевой кружке, чудом откуда-то раздобытый, на донышке бульон. И этим бульоном она отпаивала бабушку, тем самым спасла ее от неминуемой гибели.

Нет семьи, которую не затронула война и которая не проводила на фронт своих сыновей. Старшие братья Татьяны Кондратьевны ушли на фронт защищать Родину, старший брат Ядрихинский Пуд Кондратьевич пал смертью храбрых под Москвой, второй брат Ядрихинский Федор Кондратьевич вернулся с войны инвалидом.

После войны Татьяна Кондратьевна посвятила всю свою жизнь воспитанию подрастающего поколения, долгие годы работала учителем в школе и в библиотеке. Она всегда заряжала нас своей энергией, добрым отношением к людям и к окружающим, никогда не унывала и была большим примером для детей и внуков. Ее несгибаемая сила воли, мужество и сильный дух всегда вдохновляли нас. Ушла женщина Эпоха и живая Легенда. Она была близкой подругой Раисы Цугель, супруги Максима Кировича Аммосова, долго поддерживала связь с его дочерями. Была соратником и другом известного писателя Суоруна Омоллона. Долгое время переписывалась со своим педагогом из г. Ленинграда профессором Евгенией Лепковской, которая является автором книги о якутских студентах «Цветы на холодном снегу». Можно долго и бесконечно рассказывать каким была ее яркая и насыщенная жизнь...

Она прожила нелегкую, счастливую и светлую жизнь. Рано овдовев, она одна воспитала и дала образование своим сыновьям, была любящей и любимой бабушкой своим внукам. Она привила внукам любовь к чтению и уважению старших, всегда сеяла только доброе и светлое. До последних дней жизни Татьяна Кондратьевна была в ясном уме, много читала и была в курсе всех событий, была очень хорошей портнихой, всегда что-то шила и штопала, никогда ни на кого не сердилась и не говорила о ком-то плохо, учила нас любить жизнь и любить людей.

Мы очень благодарны судьбе за то, что она подарила нам такую замечательную с большой буквы Маму и Бабушку.

Мы всегда будем помнить тебя, любимая наша мама и бабушка! Спасибо тебе, родная, за все то, что ты нам дала и прости нас... Мы тебя очень любили и никогда не забудем тебя!

С любовью и уважением дети и внуки

Мин 1972 с. Нам орто оскуолатыгар 9 «а» кылаас салайааччытынан үлэлии сылдьан Татьяна Кондратьевна Ядрихинскаяны кылаас чааһыгар ыҥыран оҕолору кытта көрсүһүннэрэн кини Ленинград блокадатыгар түбэһэн эрэйи-муҥу, аччыктааһыны, күн аайы ньиэмэстэр буомба быраҕалларын туһунан хайдахтаах да киһи өйүгэр түһэр, сүрэҕэр иҥэр курдук кэпсээбитэ. Кэпсээнин түмүктүүрүгэр учууталым Семен Иванович Охлопков Ленинградка баран үөрэнэрбэр сүбэлээбитэ уонна бэйэм артыыс буолар баҕалаах этим, онон барбытым диэбитэ. Оҕолорго бэйэлэрин баҕа санааларын тологорго дьулуһалларыгар, үчүгэйдик үөрэнэллэригэр эппитэ.

Татьяна Кондратьевна дьүөгэтин, блокадаҕа бииргэ түбэспит, олох эдэр сааһыгар олохтон туораабыт Таня Монастырева үтүө аатын үйэтитиигэ элбэхтик үлэлээбитэ, туруорсубута.

Ыччаттарга, нэһилиэнньэҕэ сэрии иэдээнин туһунан, Аҕа дойдуну көмүскүүр сэрии кыттыылаахтарын ытыктааһынчиэстээһин наадатын элбэхтик этэрэ, өйдөтөрө.

Т.К. Ядрихинская Көбөкөн (Фрунзе) нэһилиэгиттэн төрүттээх буолан олохтоох олоҥхоһуттар Ядрихинскай Прокопий Прокопьевич (Бэдьээлэ), Охлопков Егор Герасимович (Буоратай) тустарынан элбэх ахтыылары хаалларбыта.

Билигин Татьяна Кондратьевна оҕолоро, сиэннэрэ ситиһиилээхтик үлэлии, үөрэнэ сылдьаллар.

Татьяна Кондратьевна сырдык-ыраас мөссүөнэ, киһиэхэ истиҥ сыһыана, наҕыл-холку куолаһа мэлдьи биһигини кытта буолуоҕа.

Р. Охлопков,
РСФСР үөрэҕириитин туйгуна, Нам улууһун Ытык киһитэ

Күндү кэргэним, аҕабыт, убайбыт, бырааппыт Колесов Федот Егорович бу орто дойдуттан букатыннаахтык барбыта алтынньы 11 күнүгэр 3 сылын туолар.

Колесов Федот Егорович 1960 сыллааххa Нам оройуонун Арбын нэһилиэгэр төрөөбүтэ. 1976 с. М. Аммосов аатынан совхоз Арбыннааҕы биригээдэтигэр үлэтин саҕалаабыта. 1978 с. Көбөкөн киэһээҥи орто оскуолатын бүтэрбитэ. Советскай Армияҕа сулууспалаан баран, Томскайдааҕы пединститукка физкультура уонна спорт салаатыгар үөрэнэ киирбитэ. Үөрэнэ сылдьан Томскай уобалас Томскай куорат «Буревестник» ДСО-ҕа самбоҕа уонна классическай тустууга хас да төгүллээх чемпиона, призера. Үөрэнэр сылларыгар бастыҥ студеннар ахсааннарыгар киирэн Томскай уобаластааҕы сэбиэтин анал бэлиэтинэн наҕараадаламмыта. Биир сыл Томскай уобалас Александровскай оройуонугар учууталлаабыта, бу учууталлыы сылдьан оҕолорго вокальнай-инструментальнай ансамбль тэрийбитэ. Үөрэнэ сылдьан олоҕун аргыһын көрсөн ыал буолан дойдутугар кэлбитэ. Кэлин СГУ-гар кэлэн үөрэҕин бүтэрбитэ. Үөрэҕин бүтэрээт Түбэ оскуолатыгар

учууталынан, директорынан, Арбыҥҥа учууталынан үлэлээбитэ. 1995 с. Хабаровскайга, РФ Президенин иһинэн Дальнай Востоктааҕы Кадровай Киин «Государственнай уонна муниципальнай салайыы» факультетын бүтэрбитэ. Ити сыл Нам улууһун дьаһалтатын приватизация, кыра уонна орто бизнес сайдыытын уонна монополияны утары отделын сэбиэдиссэйинэн анаммыта. 1998 с. ити дуоһунастарыгар эбии МЧС бэрэстэбиитэлэ буолбута. Ити сылларга Саха Правительствотын Грамотатынан бэлиэтэммитэ. 2000 с. Саха республикатын Президенин дьаһалтатыгар үлэҕэ ылыллыбыта. Саха республикатын Президенин М.Е. Николаев Приленскэй уокурукка бэрэстэбиитэлин көмөлөһөөччүтүнэн анаммыта. 2002 с. Президент быыбарын кэнниттэн общественнай-политическай үлэнэн дьарыктаммыта. 2005 с. Саха республикатын Президенэ В.А. Штыров Ыйааҕынан «Гражданскай килбиэн» бэлиэнэн, республика вице-президенин анал Грамотатынан наҕараадаламмыта. 2007 с. Байкал күөлтэн Дьокуускайга диэри сүүрүк Петр Наумовынан «Улуу сүүрүүнү» ытан, салайан оҥорторбута. Киһитэ хаһан сүүрэн кэлэрин олус долгуйа кэтэһэрэ, сороҕор сибээскэ сатаан тахсыбатаҕына ыксаан ылара, аара суолга Петр Наумовы көрсөргө, көмө оҥорорго быһа сибээскэ тахсара.

Федот Егорович олус чиэһинэй, санаатын түһэрбэт ыраас санаалаах, албыны–көлдьүнү олох сөбүлээбэт этэ. Элбэҕи ааҕара, ыраађы ыраҥалаан көрөрө бу олорор күннээҕи олохпутугар көстөр курдук. Уолаттарын элбэҕи ааҕарга, билэргэ-көрөргө үөрэппитэ. Бары аймахтарыгар, сиэн бырааттарыгар сүбэ-ама буолара, аҕалыы кыһаллара. Табаарыстара кэлэн күлэн-үөрэн, дуоһуйа кэпсэтэн, сылаас үүттээх чэй иһэн бараллары ттан астынара. Аҕа саастаах дьоҥҥо убаастабыллаахтык сыһыаннаһара. Ити курдук биһиги аҕабыт икки улуу Эбэ икки ардыгар сытар бэрт кэрэ айылҕалаах Нам улууһун биир саамай кыты нэһилиэгэр Арбыныгар үөскээн-төрөөн, барыбытыгар олохxo сыһыан сырдык холобурун хааллараан бардаҕа.

Тапталлаах кэргэним, аҕабыт, быраапппыт, убайбыт Колесов Федот Егорович сырдык-ыраас мөссүөнэ, дьоҥҥо үтүө сыһыана, сүрэхпитигэр дууһабытыгар өрүү тыыннаах буолуо.

Дьиэ кэргэнэ, чугас дьоно

БИЛЛЭРИИЛЭР

® Медицинская клиника «Сокол» (Якутия) предлагает платный прием врача в поликлинике с 12 по 15 октября: УЗИ сердца, сосудов головного мозга, сонных и позвоночных артерий, сосудов нижних конечностей, органов брюшной полости, малого таза, молочных и щитовидных желез, плечевых, локтевых, лучезапястных, тазобедренных, коленных, голеностопных суставов, межпозвонковых дисков шейного и поясничного отделов позвоночника.

Лицензия № ЛО 14-01-001078

Предварительная запись: 89679279290

® «ТӨРҮТ УУ» ТЭРИЛТЭ БИЛЛЭРЭР:

19 лиитэрэлээх бутыллаах ЫРААС УУНУ биһигиттэн мэлдьи атыылаһыахха сөп. Атыыга бааллар помпалар, кулердар, ону таһынан скандинавскай хаамыы торуоскалара.

Кирдээх, саһарбыт уонна хайдыылаах баллоннары төттөрү ылбаппыт.

Нам: Чернышевскай уул. 6-та, «Олоҥхо» атыы киинэ.

Аппааны: Лена уул. 16-та.

Аадырыска тиэрдии телефоннара: ***МГФ-873-73-11, МТС-300-11-70***

® АКЦИЯ!

Спешите, акция! Только у нас до 20 декабря 2015 года!

ГБПОУ РС(Я) «Намский техникум» проводит запись на обучение водителей транспортных средств категории В, С, Д, Е по сниженным ценам — по 20000 рублей.

Тел. 89248690261, 84116223041

® НОУ ДПО «Намская техническая школа ДОСААФ России» проводит набор на курсы по подготовке водителей ТС категорий «В», «С», «Е», «Д». Занятие начинается с 12 октября 2015 г. по катег. «В».

Обращаться по адресу: с. Намцы, Намский улус, ул. И. Винокурова, 15, конт. тел. 41-224

Намтан Модукка дылы айан суолугар К270КВ гос. нүөмэри булбут дьон манньа иһин төннөрөргүтүгэр көрдөһөбүн.

Тел. 89243699489

® **Продаем** участок Көччүү2 — 300 т.р., реальному покупателю — хороший торг.

Тел. 89248605079, 89143012135

® **Продаю** холодильник-витрина, чайник для кофе, промышленная фритюрница (+стол). Фото по ватсап.

Тел. 89142263039

® Олунньу 18 күнүгэр Шестаков аат. Культура киинигэр 17.00 ч. «Туймаада» ансамбль бүтүн састааба Ийэ күнүгэр анаан «Ийэҕэ махтал» концерга ыҥырар.

® Хатырыкка ыанар ынахтары, субай сүөһүлэри, ньирэйдэри **атыылыыбыт.**

Тел. 89841034991, 89141068569

® Наружная и внутренняя отделка, **любые строительные работы.**

Тел. 89148230516

® **Сдается гараж** в селе Аппаны.

Тел. 89243664067

® Биир **хоһу куортамҥа биэрэбин.**

Тел.89244699454

® **Продаю** частный дом (собственность, 15 соток, водопровод, септик).

Тел. 89243661967

® **Продаю** норковую шубу с капюшоном черного цвета, размер 42. Обращаться с 19 час до 22 час.

Тел. 89241629323

® **Продается** зем. участок 12 соток в с. Намцы в р-не Ипподром (имеется свет, газ рядом).

Тел. 89841089983

® **Продам** тентовый УАЗ 97 г.в. ДВС 76 л.с., масло не ест, не дымит, мосты и КПП с раздаткой не шумят, не гудят, не пинаются. Салон обшит. 140 тыс. руб. Торг. Обмен на авто (можно с проблемами) или ваши варианты.

Watsapp 89644242362

Көннөрүү

Алтынньы 7 күнүнээҕи сэрэдэ нүөмэригэр «Истиэхтэрэ көмөлөһүөхтэрэ» диэн ыстатыйаҕа «баанньыктарга үлэ ветераннарыгар босхо суунуу» диэни «чэпчэтиилээх суунуу» диэн көннөрөн ааҕыҥ.

Күндү саҥаспытыгар Игнатьева Александра Даниловнаҕа, кини дьиэ кэргэнигэр, кыргыттарыгар Айтаҕа, Аннушкаҕа, күтүөттэригэр, сиэннэригэр бииргэ төрөөбүт балта, эдьиийдэрэ, тапталлаах ийэлэрэ, эбэлэрэ
САВВИНОВА
Екатерина Даниловна
эмискэ ыалдьан күн сириттэн барбытынан бары аймахтарыгар, билэр дьонугар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Ильиннэр, Игнатьевтар

Бииргэ үөрэммит доҕорбут, Дьокуускай куорат олохтооҕо, Модут нэһилиэгиттэн төрүттээх
САВВИНОВА (КУЛИЧКИНА)
Екатерина Даниловна
соһуччу, хомолтолоохтук күн сириттэн барбытынан оҕолоругар, чугас аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит. Аһыыгытын тэҥҥэ үллэстэбит.
Модут оскуолатыгар бииргэ үөрэммит доҕотторо

М.К. Аммосов аатынан музей ветерана
ГОГОЛЕВА
Евдокия Дмитриевна
уһун, ыарахан ыарыыттан өлбүтүнэн кыргыттарыгар Казимираҕа, Ольгаҕа, Анастасияҕа уонна Октябринаҕа, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Музей үлэһиттэрин коллектива

Улуустааҕы киин балыыһа администрацията, профсоюзнай комитета, поликлиника коллектива рентгенлаборант Николаев Алексей Дмитриевичка уонна Арбын ФАП-ун үлэһитигэр Гоголева Анна Дмитриевнаҕа тапталлаах бырааттара
НИКОЛАЕВ
Афанасий Дмитриевич
соһуччу хомолтолоохтук өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Убаастыыр күтүөппүтүгэр Овчинников Иннокентий Иннокентьевичка, ийэтигэр, бииргэ төрөөбүттэрин дьиэ кэргэттэригэр, Винокурова Анисия Иннокентьевнаҕа, уолугар Славикка күтүөттэрэ, кэргэнэ, аҕата
ВИНОКУРОВ
Владимир Николаевич
уһун, ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барбытынан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит, аһыыгытын тэҥҥэ үллэстэбит.
Намтан, Аппааныттан, Бүлүүттэн Павловтар, Федоровтар

Убаастыыр, балтыбыт тэҥэ саныыр күндү дьүөгэбитигэр Анисияҕа, оҕотугар Славикка таптыыр кэргэнэ, аҕата
ВЛАДИМИР
ыарахан ыарыыттан күн сириттэн күрэммитигэр улаханнык хомойон туран кутурҕаммытын тиэрдэбит, аһыыгытын тэҥҥэ үллэстэбит, тулуйуҥ.
Н.В. Лукина, А.Е. Лукин, Бөтүҥ, Ноговицыннар дьиэ кэргэттэрэ, Дьокуускай

Күндү ийэ, эйэҕэс эбэ, хос эбэ, Түбэттэн төрүттээх Нам улууһун олохтооҕо, үлэ, тыыл ветерана
СИВЦЕВА
Галина Алексеевна
б.дь. алтынньы 2 күнүгэр уһун, ыарахан ыарыыттан 84 сааһыгар күн сириттэн барбытынан кини Намҥа олорор оҕолоругар, улахан кыыһыгар Анисья Егоровнаҕа, иккис кыыһыгар Екатерина Егоровнаҕа, кыра уолугар Иван Егоровичка, кыра кыыһыгар Галина Афанасьевнаҕа, кинилэр дьиэ кэргэттэригэр, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр, аймахтарыгар, дьүөгэлэригэр дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит. Эһиги аһыыгытын тэҥҥэ үллэстэбит.
Ыраах Абый улууһуттан Чирковтар, Терентьевтар, Черемкиннар дьиэ кэргэттэрэ, Галина Алексеевна аймахтара, дьүөгэлэрэ

Бииргэ үлэлиир коллегабытыгар, «Ленскэй нэһилиэк» МТ сүрүннүүр специалиһыгар Олесова Анастасия Егоровнаҕа, кини аймахтарыгар, чугас дьонугар күндүтүк саныыр эбэлэрэ, ийэлэрэ, үлэ, тыыл ветерана
СИВЦЕВА
Галина Алексеевна
күн сириттэн барбытынан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
«Ленскэй нэһилиэк» МТ дьаһалтата, нэһилиэк депутаттарын сэбиэтэ

Маймаҕа нэһилиэгин дьаһалтата, нэһилиэк депутаттара, ветераннар Сэбиэттэрэ Маймаҕа нэһилиэгин сынньалаҥын киинин директорыгар Павлова Анисия Егоровнаҕа, биирэ төрөөбүттэригэр, кинилэр дьиэ кэргэттэригэр, сиэннэригэр күн күбэй ийэлэрэ, тапталлаах эбэлэрэ, үлэ, тыыл ветерана
СИВЦЕВА
Галина Алексеевна
84 сааһыгар олохтон барбытыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Кылаабынай редактор э.т. Л.А. НОГОВИЦЫНА

ОТДЕЛЛАР:
редакторы солбуйааччы — ***41496,***
хаһыаты таҥыы — ***41332,***
бухгалтерия — ***41141,***
факс — ***41141, 41496.***

Тэрийэн таһаараачылар: СР Правительствота, «Нам улууһун «Эҥсиэли» хаһыат редакцията» автономнай учреждение. Сибээс, информационнай технологиялар уонна маассабай коммуникациялар эйгэлэригэр кэтээн көрүүгэ Федеральнай сулууспа СР управлениетыгар 2012 с. олунньу 7 күнүгэр регистрацияламмыт нүөмэрэ — ***ПИ №ТУ14-0216.***

Сурукка ааккытын-суолгутун, үлэҕитин, дьиэҕит аадырыһын чопчу ыйыҥ. Редакцияҕа киирбит суруктар төннөрүллүбэттэр. ***Автор этэрэ хаһыат санаатыныын мэлдьи биир буолбат.***

«ЭҤСИЭЛИ» - Нам улууһун хаһыата.
678380, Саха Республиката, Нам улууһа, Нам сэл., Заложнай уул. 4.
E-mail: Namtsy41141@mail.ru; editor@namtsy.sakha.ru

«Эҥсиэли» хаһыат
РИС талыылынна, таҥыллынна
уонна бэчээттиир сыаҕар бэчээттэннэ.
Аадырыһа: Нам сэл. Заложная уул. N4
Формата А3. Кээмэйэ 2,0 бэчээт. лиис
Көҥүл сыананан атыыланар
Индексэ — Р0005. Тираһа — 1472
Бэчээккэ илии баттаныытын графига — 12:00 ч. 09.10.2015 с.
Бэчээккэ илии баттанна —11:20 ч. 09.10.2015 с.